

Research on Educational Sport

Sport Sciences Research Institute of Iran

Monthly Journal of Research on Educational Sport

Fall 2023/ Vol. 11/ No. 32/ Pages 161-184

Requirements and Strategies for the Development of Hybrid Learning of the Schools' Physical Education Course

R. Faraji¹, M. Reihani^{2*}, S. Shabani³, Z. Rouhani⁴

1. Associate Professor in Sports Management, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.
2. Assistant Professor in Sports Management, Bojnord University, Bojnord, Iran.
3. PhD in Sports Management, Gilan University, Rasht, Iran.
4. PhD in Sports Management, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran.

Received: 2023/03/09

Accepted: 2023/10/25

Faraji, R; Reihani, M; Shabani, S; & Rouhani, Z. (2023). Equirements and Strategies for the Development of Hybrid Learning of the Schools' Physical Education Course. *Research on Educational Sport*, 11(32), 161-184. In Persian. DOI: 10.22089/RES.2023.14526.2357

Abstract

The aim of the present study was to identify the requirements and strategies of blended learning (face-to-face and non-attendance) of physical education course in schools. This research was exploratory and its qualitative method was conventional content analysis. The participants were selected in a purposive and criteria-based manner from research and lesson planning experts of the Department of Health and Physical Education of the Ministry of Education, academic experts in the field of curriculum planning, and heads of departments of physical education. In order to collect data, 21 in-depth semi-structured interviews were conducted. The validity of the coding was confirmed by reviewing and controlling the correctness of the extracted codes and recoding the interviews by two collaborating experts. The findings showed learner literacy improvement, educational structure redesign, facility quality improvement, support, management and planning, content production, educational materials and resources, educational strategies, network creation, interactions and communication, principles of evaluation, and supervision and control are necessary in the development of blended education of physical education courses in schools. Additionally, providing the necessary infrastructure to apply hybrid education, holding training courses to inform the beneficiaries of hybrid education and empowering teachers to use software, networks and virtual education systems can be fruitful to achieve the goals of teaching physical education both in the virtual platform and face-to-face. Due to the fact that hybrid education (face-to-face and non-face-to-face education) facilitates collaborative, individual and interactive learning and considering the advantages of this educational method, it is suggested to the officials and administrators of the educational system help to improve the quality of learning and remove educational obstacles by providing the requirements and adoption of appropriate strategies, in line with global developments in using new innovations in education, teaching and learning..

Key Words: Hybrid Education, Infrastructure Requirements, Curriculum, Physical Education.

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

* Corresponding Author: Mohammad Reihani, Tel: 09158841129,
E-mail: mo.reihani@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-2182-4522>

Extended Abstract

Background and Purpose

The crisis resulting from the outbreak of the disease of Covid-19 challenged the implementation of school curricula in such a way that, since the beginning of the closure of schools and universities, the concern of developing and implementing educational programs for the continuation of education at home and in the conditions of home quarantine has become the biggest challenge of educational systems. This challenge and concern have been raised not only in Iran but also in all countries of the world. In such a way that international institutions and organizations such as the World Health Organization and UNICEF were forced to work hard to develop a curriculum and educational guidelines for these critical conditions. In order to organize the virtual education of students in the Ministry of Education, the educational network of students (Shad) was designed. The structure of Shad educational network is the same as the structure of a real school and the students enter the virtual classroom and the teacher is also present at the same time according to the class schedule provided by the school principal and follows the teaching and learning process. However, due to the practical nature of some courses, there are challenges and shortcomings in virtual education that remain hidden from the eyes of experts and planners in the area of education. Further, there has been no mention of the way and method of combining virtual education with traditional methods of teaching these subjects in schools, such as physical education and sports. Considering the specific goals of the physical education course and the failure to achieve many goals through virtual education, it is necessary to design unique executive and infrastructural measures regarding the teaching of this course. It should also be noted that only the epidemic of Covid-19 and the closing of schools these days does not require the need to pay attention to hybrid teaching of physical education in schools, but the frequent closing of schools in recent years, for various reasons such as cold weather, pollution of cities, heavy snowfalls and rain, accidents and natural disasters are among the concerns of teaching physical education in schools. Unfortunately, the Ministry of Education had not thought of a specific plan for this issue before the corona epidemic, until the spread of the Covid-19 disease caused the situation to close. The completion of schools and virtual education in the context of modern technologies has become the most important concern of the country's public education system. Therefore, such issues require the necessity of examining the requirements and development strategies of hybrid education for use on certain days.

Materials and Methods

The current study was exploratory and its qualitative method was conventional content analysis. The participants were research and lesson planning experts of the Department of Health and Physical Education of the Ministry of Education, professors and experts in physical education lesson planning, and heads of departments of physical education. The selection of samples was done theoretically and using the purposively criterion-oriented method until reaching the limit of sufficiency and theoretical saturation. In-depth interviews were used to collect data, and after conducting 21 interviews, the process of conducting interviews was finished. After conducting all the interviews, open and central coding of the data was done.

Findings

During the open coding process, 253 primary codes (semantic units) were identified after reviewing and combining duplicate codes. The semantic units extracted from this section were entered into the phase of axial coding and categorization. Axial coding was done in two parts, and in the first part, 253 semantic units resulting from open coding were coded in the form of 30 more abstract concepts or subcategories. These 30 produced concepts (subcategories) are also included in the second part of the central coding process in the form of 13 categories, which include increasing teacher's knowledge, improving learner's literacy, redesigning the educational structure, improving the quality and facilities, support, management and planning, content production, education materials and resources, educational strategies, networking, interactions and communication, the principles of evaluation, monitoring and control.

Discussion and Conclusion

The use of new and transformative technologies has led to the creation of new approaches to teaching-learning in educational institutions, and after that, a new method called electronic learning has been formed, which is gradually developing. Until the crisis caused by the corona virus epidemic and school closures, Iran's military education system was completely traditional and based on physical presence in the classroom. It had almost no experience of virtual education for lessons in general and physical education lessons in particular. The educational systems over the world had provided the necessary platforms for distance education and hybrid teaching of subjects years ago. The Corona crisis and the closure of schools made Iran's educational system inevitably experience virtual education on a large scale. According to the acknowledgment of many experts, teachers, parents and students, considering the scope of the goals of physical education and sports and its practical and executive nature, it is not possible to expect to achieve all goals with virtual education alone; rather, it is necessary to design a suitable model for teaching this lesson during the Corona era and even after it to help the effective teaching of physical education courses. Considering the weaknesses of purely face-to-face and virtual education, especially for courses such as sports and physical education that are practical in nature, one of the best models of teaching these courses can be hybrid (face-to-face and virtual) education, which in this study, it has been tried to meet the requirements and identify strategies for the development of hybrid physical education courses in schools. According to the obtained results, it seems that physical education teachers can use the flexible hybrid learning method according to the conditions and lesson plan and timing presented in teaching physical education courses in schools. Finally, providing the necessary infrastructure to apply hybrid learning, holding workshops, training courses, seminars and conferences to inform the beneficiaries of hybrid learning and holding educational workshops to develop and empower teachers in the use of applications, networks and virtual education systems and providing effective services to students are requirements that can be fruitful in achieving and realizing the goals of teaching physical education courses, whether in a virtual platform or in person.

Key words: Hybrid Education, Infrastructural Requirements, Curriculum, Physical Education.

پژوهش در ورزش تربیتی

پژوهشگاه تربیت بدنی

فصلنامه پژوهش در ورزش تربیتی

پاییز ۱۴۰۲، دوره ۱۱، شماره ۳۲، صفحه‌های ۱۸۴-۱۶۱

الزامات و راهبردهای توسعه آموزش ترکیبی درس تربیت بدنی در مدارس

رسول فرجی^۱، محمد ریحانی^{۲*}، سپیده شبانی^۳، زهرا روحانی^۴

۱. دانشیار، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران

۲. استادیار مدیریت ورزشی دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)

۳. دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه گیلان، رشت، ایران

۴. دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

Faraji, R; Reihani, M; Shabani, S; & Rouhani, Z. (2023). Equirements and Strategies for the Development of Hybrid Learning of the Schools' Physical Education Course. *Research on Educational Sport*, 11(32), 161-184. In Persian. DOI: 10.22089/RES.2023.14526.2357

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۱۸

پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۸/۰۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی الزامات و راهبردهای آموزش ترکیبی (حضور و غیرحضور) درس تربیت بدنی در مدارس بود. این پژوهش از نوع اکتشافی و روش آن کیفی از نوع تحلیل محتوای عرفی بود. مشارکت کنندگان به صورت هدفمند ملاک‌مدار از بین کارشناسان پژوهش و برنامه‌ریزی دروس گروه سلامت و تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، متخصصان دانشگاهی حوزه برنامه‌ریزی درسی و سرگروه‌های آموزشی درس تربیت بدنی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها ۲۱ مصاحبه نیمه‌ساختاریافته عمیق انجام شد. اعتبار کدگذاری‌ها نیز با بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج‌شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار تأیید شد. یافته‌ها نشان داد، دانش‌افزایی یاددهنده، ارتقای سواد یادگیرنده، طراحی مجدد ساختار، ارتقای کیفیت تسهیلات، پشتیبانی و حمایت، مدیریت و برنامه‌ریزی، تولید محتوا، مواد و منابع آموزش، راهبردهای آموزشی، شبکه‌سازی، تعاملات و ارتباطات، اصول ناظر بر ارزشیابی و همچنین نظارت و کنترل، در توسعه آموزش ترکیبی درس تربیت بدنی مدارس ضرورت دارد. فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای به‌کارگیری آموزش ترکیبی، برگزاری دوره‌های آموزشی برای آگاه‌کردن ذی‌نفعان آموزش ترکیبی و توانمندسازی معلمان در استفاده از نرم‌افزارها، شبکه‌ها و سامانه‌های آموزش مجازی می‌تواند در تحقق اهداف آموزش درس تربیت بدنی ثمربخش باشد. با توجه به اینکه آموزش ترکیبی (آموزش حضوری و غیرحضور) موجب تسهیل در یادگیری مشارکتی، انفرادی و یادگیری تعاملی می‌شود و همچنین با توجه به مزایای این شیوه آموزشی، به مسئولان و متصدیان نظام آموزشی پیشنهاد می‌شود که با فراهم کردن الزامات و اتخاذ استراتژی‌های مناسب، همسو با پیشرفت‌های جهانی در زمینه استفاده از نوآوری‌های جدید در حیطه آموزش، تدریس و یادگیری، به بهبود کیفیت یادگیری و رفع موانع آموزشی کمک کنند.

واژگان کلیدی: آموزش ترکیبی، الزامات زیرساختاری، برنامه درسی، تربیت بدنی.

Copyright: © 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

* Corresponding Author: Mohammad Reihani, Tel: 09158841129,
E-mail: mo.reihani@yahoo.com, <https://orcid.org/0000-0002-2182-4522>

مقدمه

تربیت بدنی به عنوان یکی از شاخه های تعلیم و تربیت نقش مهمی در افزایش سطح توانایی های جسمی، روحی و عقلانی دانش آموزان و کاهش تنش های روانی و جسمانی دارد؛ از این رو، به عنوان یکی از دروس اصلی مدارس در بسیاری از کشورها مدنظر است و همواره برنامه های درسی آن بازنگری و اصلاح می شود (رضوی و همکاران، ۲۰۱۴، ۷۰). بحران حاصل از شیوع بیماری کوید-۱۹ چشم انداز آموزشی در سراسر جهان را تغییر داده (لوپزفناندز^۱ و همکاران، ۲۰۲۱، ۱) و اجرای برنامه های درسی مدارس را دچار چالش کرده است؛ به گونه ای که از آغاز تعطیلی مدارس و دانشگاه ها در کشورهای مختلف، دغدغه تدوین و اجرای برنامه های تحصیلی برای تداوم آموزش ها در منزل و در شرایط قرنطینه خانگی به بزرگ ترین چالش نظام های آموزشی کشورها تبدیل شده است و نهادها و سازمان های بین المللی نظیر سازمان بهداشت جهانی^۲ و یونیسف^۳ هم برای تدوین برنامه درسی و دستورالعمل های آموزشی برای این شرایط بحرانی به تکاپو وادار شدند (یونیسکو، ۲۰۲۰). در دوران شیوع ویروس کرونا، آموزش و پرورش ایران در ابتدا آموزش های مکمل را از طریق شبکه تلویزیونی آموزش، در راستای استمرار فعالیت های یادگیری برای دانش آموزان آغاز کرد تا آموزش در کشور تعطیل نباشد؛ به طوری که زمان آموزش در تلویزیون چهار برابر شد. آموزش های تلویزیونی به رغم امکان پوشش بسیار و فراگیری قابل قبول، به دلیل ماهیت یک طرفه بودن ارتباط، پاسخ گوی تعامل مورد انتظار در جریان یادگیری نسبتاً فعال نبود و آموزش و پرورش نیز نمی توانست به سنجش مطمئنی از ارتباط فراگیران با آموزش معلمان، دست پیدا کند؛ به همین دلیل باید به دنبال شیوه ای می بود که با اطمینان بسیار بتواند شکل گیری ارتباط مؤثر معلمان و دانش آموزان را در جریان یاددهی و یادگیری با کیفیت تعاملی قابل قبول، توصیف و ارزشیابی کند (عباسی و همکاران، ۲۰۲۰، ۲۱). یکی از برنامه های بسیار مهم و جدی که از جانب وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی در ایران مطرح و انجام شد، آموزش الکترونیک^۴ یا همان آموزش از طریق فضای مجازی بود (سلیمی و فردین، ۲۰۲۰، ۵۰). این نوع آموزش، فرصتی بی بدیل برای رویارویی با محدودیت های آموزش حضوری، تحقق آرمان آموزش برای همه و زمینه سازی برای توسعه پایدار در کشور بود (قربانخانی و صالحی، ۲۰۱۷، ۱۲۴)؛ بر همین اساس، به منظور سامان دهی آموزش مجازی دانش آموزان، شبکه آموزشی دانش آموزان (شاد) طراحی شد. ساختار شبکه آموزشی شاد همانند ساختار مدرسه واقعی است و دانش آموزان وارد کلاس مجازی می شود و معلم نیز در همان زمان حضور دارد و فرایند یاددهی و یادگیری را دنبال می کند. نظارت بر کلاس درس مجازی معلمان و حضور و غیاب دانش آموزان بر عهده مدیر و کادر اداری مدرسه است. به عقیده بسیاری از کارشناسان، آموزش در شبکه شاد را می توان به عنوان مکمل برنامه درسی و راهکاری برای گسترش عدالت آموزشی به کار گرفت (عباسی کسان و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۲۱)، اما با توجه به ماهیت عملی برخی از دروس، چالش ها و نقایصی در آموزش مجازی وجود دارد که از دید کارشناسان و برنامه ریزان حوزه آموزش پنهان مانده و در خصوص نحوه تلفیق آموزش مجازی با روش های سنتی تدریس این دروس در مدارس همچون درس تربیت بدنی و ورزش سخنی به میان نیامده است.

1. López-Fernández
2. World Health Organization
3. UNICEF
4. E-Learning

وجود چالش‌ها، موانع و مسائلی همچون کاهش احساس تعلق به جمع، ترجیح مدرسان و فراگیران بر ارتباطات چهره‌به‌چهره و حضوری، کاهش فعالیت‌های بدنی، درک ناکافی از فرایند یاددهی-یادگیری در بستر الکترونیکی، نگرش منفی برخی مدرسان و فراگیران به یادگیری برخط، دانش ناکافی درباره به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات، ضعف در توسعه محتوای الکترونیکی، سرعت کم اتصال به اینترنت، مشکلات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، شکاف دیجیتال و توزیع نابرابر فناوری و مسائل مربوط به حریم شخصی و امنیت (مولر^۱ و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۹؛ حجازی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۰۵؛ دانگ^۲، ۲۰۲۰، ۴۵) در شیوه آموزش مجازی سبب شد که برخی از کارشناسان همچنان بر آموزش حضوری تأکید کنند. این درحالی است که تجربه همه‌گیری بیماری کرونا لزوم استفاده از فناوری و روش‌های الکترونیکی و طراحی شیوه‌های فناورانه در آموزش را یادآور شده است؛ بنابراین با در نظر گرفتن نقاط ضعف و قوت هریک از شیوه‌های آموزش مجازی و حضوری، لزوم استفاده از روش‌های آموزشی نوین که ترکیبی آموزش حضوری و مجازی است، اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد و از این حیث می‌توان گفت یادگیری ترکیبی مناسب‌ترین روش برای تحقق اهداف نظام‌های آموزشی است (سعیدپور و طیبی، ۲۰۱۰، ۸). یادگیری ترکیبی که ترکیبی از یادگیری از راه دور و حضوری است، می‌تواند به جایگزینی مناسب برای یادگیری کاملاً آنلاین تبدیل شود تا نیازهای تضمین سلامت و آموزش دانش آموزان را برطرف کند (لوپزفرناندز و همکاران، ۲۰۲۱، ۱). به عقیده وانگ و همکاران (۲۰۲۳)، مدل‌های یادگیری ترکیبی به‌عنوان گسترده‌ترین مدل آموزشی پذیرفتنی مؤسسات آموزشی در نظر گرفته می‌شوند؛ زیرا در ارائه یادگیری انعطاف‌پذیر، به‌موقع و مستمر مؤثر هستند و همچنین مزایای یادگیری آنلاین و حضوری را ترکیب می‌کنند (وانگ و همکاران، ۲۰۲۳، ۱)؛ بر همین اساس، با توجه به اهداف اختصاصی درس تربیت‌بدنی و تحقق نیافتن بسیاری از اهداف آن در آموزش مجازی ایام همه‌گیری بیماری کوید-۱۹، لازم است درخصوص تدریس این درس الگوی آموزشی مناسب طراحی شود که روش آموزش ترکیبی (حضوری و مجازی) می‌تواند الگوی خوبی برای آموزش این درس و دستیابی به اهداف اختصاصی آن باشد. اما باید توجه کرد که به طور قطع برای اجرای این الگوی آموزشی ضرورت‌ها و الزاماتی وجود خواهد داشت که پیش‌نیاز اجرای این الگوی آموزشی بوده و سؤال اصلی پژوهش حاضر نیز بر مبنای آن شکل گرفته است؛ مبنی بر اینکه برای اجرای موفقیت‌آمیز الگوی آموزشی ترکیبی درس تربیت‌بدنی و ورزش مدارس چه الزامات و بایسته‌هایی را باید مدنظر قرار داد؟

البته باید خاطر نشان کرد که تنها همه‌گیری کوید-۱۹ و تعطیلی مدارس در این ایام، ضرورت توجه به آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی در مدارس را ایجاد نمی‌کند، بلکه تعطیلی مکرر مدارس در سال‌های اخیر، به دلایل مختلف نیز از جمله دغدغه‌های آموزش درس تربیت‌بدنی در مدارس است که متأسفانه وزارت آموزش و پرورش تا قبل از همه‌گیری ویروس کرونا تدبیر مشخصی برای این مسئله نیندیشیده بود؛ تا زمانی که فراگیری بیماری کوید-۱۹ شرایط را به سمت تعطیلی کامل مدارس پیش برد و آموزش مجازی در بستر فناوری‌های نوین به مهم‌ترین دغدغه نظام تعلیم و تربیت کشور تبدیل شد؛ بنابراین مسائل این‌چنینی ضرورت بررسی الزامات و راهبردهای توسعه آموزش ترکیبی برای بهره‌گیری در ایام خاص را ایجاب می‌کند. مورفی^۳ (۲۰۲۰) معتقد است که باید روند یادگیری الکترونیکی گسترش یابد. سیستم آموزش الکترونیکی می‌تواند به‌عنوان راه‌حل آموزشی برای ارائه دانش، تسهیل یادگیری و بهبود عملکرد با ایجاد، استفاده و مدیریت فرایندها و منابع مناسب فناوری استفاده شود. ساندرز^۴ (۲۰۱۰) نیز در این زمینه بیان می‌کند که تدریس مجازی به عناصر و مهارت‌های بیشتری در مقایسه با تدریس حضوری نیاز دارد. این مهارت‌ها چارچوبی برای درک عمیق شبکه

-
1. Müller
 2. Dung
 3. Murphy
 4. Sanders

پیچیده‌ای از روابط بین محتوا، فن تعلیم، تکنولوژی و زمینه‌ای است که آن‌ها در آن عمل می‌کنند. حال با فرض فراهم بودن امکانات و زیرساخت‌های مدون و مطلوب و داشتن دانش و تخصص کافی در موضوع فناوری اطلاعات و ارتباطات، پیاده‌سازی اهداف برنامه‌های دروسی که جنبه عملی و مهارتی دارند، از چالش‌های اساسی آموزش مجازی است.

تربیت‌بدنی به‌عنوان یکی از برنامه‌های درسی مهم و اثرگذار، هویت و جایگاه خاصی را در نظام تعلیم و تربیت دارد. درخصوص آموزش مجازی درس تربیت‌بدنی، در کشورهای دنیا سوابق زیاد و طولانی‌مدت وجود ندارد. آموزش مجازی درس تربیت‌بدنی حدود یک دهه است که در ایالات متحده توسعه پیدا کرده، اما درخصوص دانش تجربی و پشتیبانی و اعتبارسنجی آن برنامه‌های ویژه‌ای گسترش پیدا نکرده است (ترنت^۱، ۲۰۱۶). آموزش درس تربیت‌بدنی با ویژگی‌های خاص و متمایز از دروس دیگر، در بستر رسانه‌های نوین آموزشی با چالش‌های متفاوتی روبه‌رو است که شناخت این مسائل و چالش‌ها زمینه‌ساز برطرف کردن آن‌ها و بهبود کیفیت آموزش‌های آینده است و شناسایی الگوهای مناسب آموزشی برای این درس با در نظر گرفتن شرایط اهمیت دارد. دهنوی (۲۰۱۹) در پژوهش خود نشان داد که در رابطه با اهداف تدریس تربیت‌بدنی در مدارس، تفاوتی بین آموزش مجازی و حضوری نیست، اما در روش رسیدن به اهداف، تفاوت‌های معناداری وجود دارد؛ چراکه با تغییر و تنوع رسانه‌های نوین آموزشی در عصر فناوری، بی‌شک برای عملیاتی کردن اهداف مشخص درس تربیت‌بدنی، باید از پلت‌فرم‌های متنوع و قالب‌هایی متفاوت در ارائه محتوای درس تربیت‌بدنی استفاده کرد؛ به‌طوری‌که نیاز مخاطب امروز، هم‌زمان با مصلحت‌های آموزش و پرورش برآورده شود. رضایی (۲۰۲۰) به ناکارآمد بودن نسبی سامانه‌های مجازی در آموزش اشاره کرده و بیان می‌کند، تشکیل‌نشدن حضوری کلاس‌ها در دروس عملی که ماهیت آن‌ها وابسته به تکرار و تمرین و کار تیمی زیر نظر مربی است، موجب بی‌انگیزگی دانش‌آموزان و مدرسان این درس شده است. به عقیده وحدانی و همکاران (۲۰۲۱)، پیاده‌سازی اهداف برنامه‌های درسی تربیت‌بدنی و ورزش که جنبه عملی و مهارتی دارند، یکی از چالش‌های اساسی آموزش مجازی این درس است. در همین راستا کریمی (۲۰۲۱) نیز بیان کرد که از دیدگاه دانشجویان، تدریس دروس عملی به‌صورت مجازی کیفیت و یادگیری لازم را ندارد؛ بنابراین با توجه به چالش‌ها و فرصت‌های آموزش مجازی درس تربیت‌بدنی و ورزش در ایام شیوع ویروس کرونا از یک سو و نقاط ضعف و کاستی‌های آموزش حضوری این درس از سوی دیگر، به نظر می‌رسد استفاده از شیوه‌های ترکیبی در آموزش در شرایط کرونایی و پساکرونا بتواند گامی نو در شیوه تدریس را فراهم کند. بدون شک، بهترین و متناسب‌ترین الگو در این زمینه الگویی خواهد بود که با در نظر گرفتن فرصت‌ها و ظرفیت‌های آموزش مجازی از یک سو و نیز نیازها و ضرورت‌های آموزش حضوری در مدارس از سوی دیگر، بیشترین بهره‌مندی را در دستیابی به اهداف اختصاصی درس تربیت‌بدنی داشته باشد.

در برخی از کشورهای دیگر و به‌ویژه کشورهای غربی (ایالات متحده آمریکا، چین، اندونزی و بریتانیا) از الگوی آموزشی ترکیبی برای آموزش برخی دروس مثل تربیت‌بدنی و ورزش استفاده می‌شود (دائوم و بوچنر^۲، ۲۰۱۲، ۶۸؛ شی و زاینودین، ۲۰۲۰، ۶۷۲؛ آدی و فتونی، ۲۰۲۰، ۱۴۹؛ و فینالی^۳ و همکاران، ۲۰۲۲، ۱)، اما نظام آموزش و پرورش ایران نیازمند به‌کارگیری روش‌های علمی برای شناسایی الگوهای تدریس متناسب با شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی جامعه برای تدریس درس تربیت‌بدنی و ورزش در مدارس است. نکته مهم دیگر درخصوص ضرورت شناسایی الزامات و راهبردهای آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی را نباید تنها به ایام بیماری کرونا و تعطیلی مدارس در این دوران محدود کرد. به‌هرحال، کشور ایران بسته به مناطق آب و هوایی، شهرها و استان‌های متفاوت، در ایام مختلف سال با برخی مسائل همچون حوادث طبیعی مثل بارش برف سنگین، افت فشار گاز، سیل، زلزله، گرما یا سرمای بیش از

1. Trent
2. Daum & Buschner
3. Finaly

حد هوا، آلودگی هوا و غیره مواجه است و شاهد تعطیلی مدارس و برگزار نشدن حضوری کلاس‌ها از جمله کلاس‌های تربیت‌بدنی بوده است و خواهد بود؛ از این‌رو هدف پژوهش حاضر، شناسایی الزامات و راهبردهای آموزش ترکیبی (حضوری و غیرحضوری) درس تربیت‌بدنی در مدارس بود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع اکتشافی و روش آن کیفی از نوع تحلیل محتوای عرفی بود. مشارکت‌کنندگان در پژوهش، کارشناسان پژوهش و برنامه‌ریزی دروس گروه سلامت و تربیت‌بدنی وزارت آموزش و پرورش، اساتید و صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی تربیت‌بدنی و سرگروه‌های آموزشی درس تربیت‌بدنی بودند. انتخاب نمونه‌ها به صورت نظری و با استفاده از روش هدفمند ملاک‌مدار تا رسیدن به حد کفایت و اشباع نظری انجام شد. از مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته برای گردآوری داده‌ها استفاده شد. پرسش در خصوص جایگاه درس تربیت‌بدنی در مدارس، امکان بهره‌گیری از شیوه ترکیبی برای درس تربیت‌بدنی در حال حاضر، موانع و چالش‌های پیاده‌سازی الگوی آموزش ترکیبی، الزامات و راهبردهای موردنیاز برای پیاده‌سازی آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی و درنهایت، بیان راهکارها و پیشنهادها درباره زمینه‌سازی بهره‌گیری از این رویکرد در سیستم آموزشی از جمله سؤالات مصاحبه بود که ممکن بود با توجه به پاسخ مشارکت‌کنندگان و نیز برای دسترسی به عمق داده‌ها، سؤالات بیشتری نیز مطرح شود. قبل از انجام مصاحبه، با هریک از مصاحبه‌شونده‌ها درباره انتخاب محل و زمان مصاحبه و انتخاب فضایی مناسب برای مصاحبه (برحسب راحت بودن مشارکت‌کننده) توافق شد و توضیحات لازم درباره اهداف پژوهش ارائه شد. همچنین برای انجام مصاحبه و ضبط صحبت‌ها با استفاده از دستگاه ضبط صدا، رضایت آگاهانه در زمینه مشارکت در مصاحبه از مشارکت‌کنندگان دریافت شد و مصاحبه‌ها با رعایت کامل پروتکل‌های بهداشتی، به شکل حضوری و چهره به چهره انجام شد. پس از انجام ۲۱ مصاحبه، طی دو ماه و اضافه نشدن داده‌ای جدید به داده‌های قبلی اشباع نظری حاصل شد و فرایند انجام مصاحبه پایان یافت. گفتنی است، از مصاحبه هجدهم، داده‌ها به اشباع نظری رسید و ادامه مصاحبه‌ها صرفاً برای اطمینان از صحت یافته‌ها انجام شد. هر مصاحبه به فراخور میزان جذابیت و اطلاع مصاحبه‌شونده از موضوع، از ۲۰ تا ۹۰ دقیقه طول کشید. متن مکتوب مصاحبه هر مصاحبه‌شونده از طریق ایمیل برای ایشان فرستاده شد تا صحت آن تأیید شود. در پژوهش حاضر، با ارائه بازخورد به مصاحبه‌شوندگان و قراردادن آن‌ها در مسیر پژوهش به طوری که بر نحوه پاسخ‌گویی آن‌ها تأثیر نگذارد، به منظور افزایش روایی درونی اقدام شد. علاوه بر این، چهار فعالیت دیگر به منظور افزایش روایی درونی یافته‌ها انجام شد که عبارت‌اند از: (۱) استفاده از منابع مختلف برای جمع‌آوری داده‌ها، (۲) بررسی داده‌ها توسط دو دستیار، (۳) مشارکت یک متخصص آشنا (دکتری مدیریت ورزشی) به روش پژوهش کیفی و موضوع پژوهش و (۴) شناسایی جهت‌گیری‌ها از طریق پرسش سؤال‌های مکرر در حین تحلیل داده‌ها. مشارکت پیوسته پژوهشگران در روند جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها بازبینی و کنترل صحت کدهای استخراج‌شده و کدگذاری مجدد مصاحبه‌ها توسط دو نفر متخصص همکار در رابطه با موضوع پژوهش و نیز آشنا با روش تحقیق کیفی، به عنوان روش‌های تأیید قابلیت اعتماد در این پژوهش بودند. به منظور سنجش کیفیت کدگذاری، در این پژوهش از روش توافق بین دو کدگذار استفاده شد و توافق بین دو کدگذار ۸۴ درصد به دست آمد. یکی از دانش‌آموختگان مدیریت ورزشی (همکار محقق در کدگذاری مجدد) دو مصاحبه از مجموع ۲۱ مصاحبه را به صورت کاملاً تصادفی انتخاب و کدگذاری کرد.

جدول ۱- محاسبه پایایی دو کدگذار

Table 1- Reliability calculation of two coders

مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	پایایی بین دو کدگذار
مصاحبه دوم	۴۸	۱۹	۷۹٪
مصاحبه نهم	۵۲	۲۳	۸۸٪
کل	۱۰۰	۴۲	۸۴٪

پس از انجام مصاحبه‌ها و استخراج زیرمقوله‌ها، به کدگذاری محوری و استخراج کدهای ثانویه (مقوله‌ها) و سپس ترکیب مقوله‌ها (مقوله‌بندی) و انتخاب تم اقدام شد.

نتایج

مشارکت‌کنندگان در پژوهش کارشناسان پژوهش و برنامه‌ریزی دروس گروه سلامت و تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش، اساتید و صاحب‌نظران برنامه‌ریزی درسی تربیت بدنی و سرگروه‌های آموزشی درس تربیت بدنی بودند که برخی از ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آنان در جدول شماره دو ارائه شده است.

جدول ۲- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان پژوهش

Table 2- Demographic characteristics of research participants

مصاحبه‌شونده	سمت	رشته و درجه تحصیلی	مدت زمان مصاحبه	تعداد کدهای استخراج‌شده
شماره ۱	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۳۵ دقیقه	۲۲
شماره ۲	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۵۵ دقیقه	۴۸
شماره ۳	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۳۰ دقیقه	۲۶
شماره ۴	هیئت علمی دانشگاه	دکتری علوم تربیتی	۹۰ دقیقه	۵۵
شماره ۵	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۲۰ دقیقه	۲۰
شماره ۶	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۴۰ دقیقه	۳۷
شماره ۷	دبیر و کارشناس اداره کل آموزش و پرورش استان	کارشناسی ارشد تربیت بدنی	۴۵ دقیقه	۳۲
شماره ۸	هیئت علمی دانشگاه	دکتری تربیت بدنی	۷۵ دقیقه	۵۵
شماره ۹	دبیر تربیت بدنی و سرگروه استان	دکتری تربیت بدنی	۷۰ دقیقه	۵۲
شماره ۱۰	دبیر تربیت بدنی و سرگروه استان	دکتری تربیت بدنی	۴۵ دقیقه	۳۸
شماره ۱۱	هیئت علمی دانشگاه	دکتری علوم تربیتی	۵۰ دقیقه	۵۸
شماره ۱۲	معاون تندرستی و سلامت	دکتری تربیت بدنی	۷۵ دقیقه	۶۵
شماره ۱۳	دبیر تربیت بدنی	دکتری تربیت بدنی	۴۰ دقیقه	۴۱
شماره ۱۴	هیئت علمی دانشگاه	دکتری تربیت بدنی	۳۵ دقیقه	۳۵
شماره ۱۵	هیئت علمی دانشگاه	دکتری علوم تربیتی	۴۰ دقیقه	۵۰
شماره ۱۶	دبیر تربیت بدنی و سرگروه استان	دکتری تربیت بدنی	۳۸ دقیقه	۴۲
شماره ۱۷	هیئت علمی دانشگاه	دکتری تربیت بدنی	۵۲ دقیقه	۳۶
شماره ۱۸	دبیر تربیت بدنی و سرگروه استان	کارشناسی ارشد تربیت بدنی	۴۸ دقیقه	۴۴
شماره ۱۹	دبیر تربیت بدنی و سرگروه استان	کارشناسی ارشد تربیت بدنی	۵۵ دقیقه	۵۰
شماره ۲۰	هیئت علمی دانشگاه	دکتری علوم تربیتی	۳۰ دقیقه	۴۴
شماره ۲۱	کارشناس وزارت آموزش و پرورش	دکتری تربیت بدنی	۲۵ دقیقه	۳۳

طی فرایند کدگذاری باز، پس از بررسی و تجمیع کدهای تکراری، ۲۵۳ کد اولیه (واحد‌های معنایی) شناسایی شد. واحدهای معنایی مستخرج از این بخش وارد مرحله کدگذاری محوری و مقوله‌بندی شد. کدگذاری محوری در دو بخش انجام شد که در بخش اول آن ۲۵۳ واحد معنایی حاصل از کدگذاری باز در قالب ۳۰ مفهوم انتزاعی تر یا زیرمقوله‌ها کدگذاری شد. این ۳۰ مفهوم تولیدشده (زیرمقوله) نیز در بخش دوم فرایند کدگذاری محوری در قالب ۱۳ مقوله که شامل دانش‌افزایی یاددهنده، ارتقای سواد یادگیرنده، طراحی مجدد ساختار آموزشی، ارتقای کیفیت و تسهیلات، پشتیبانی و حمایت، مدیریت و برنامه‌ریزی، تولید محتوا، مواد و منابع آموزش، استراتژی‌های آموزشی، شبکه‌سازی، تعاملات و ارتباطات، اصول ناظر بر ارزشیابی و نظارت و کنترل است، طبقه‌بندی شد (جدول شماره سه).

جدول ۳- نتایج کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی داده‌ها

Table 3- The results of open, central and selective coding of data

تم اصلی	مفاهیم فرعی	مفاهیم اولیه
دانش‌افزایی یاددهنده	متخصص‌گزینی صلاحیت حرفه‌ای معلمان توانمندسازی معلمان	به‌کارگیری و جذب دبیران متخصص/ استفاده از نیروی متخصص در معاونت پرورشی و تربیت‌بدنی و حوزه سیاست‌گذاری/ تخصیص معلم تربیت‌بدنی به مقاطع ابتدایی برخوردری از سواد تدریسی و توان ارتباطی زیاد/ قدرت تشخیص و انتخاب‌گری بسیار/ خلاقیت در استفاده از شیوه‌های تدریس/ برخورداری از سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای/ توانایی کار با نرم‌افزارهای کاربردی در تدریس و تولید محتوای آموزشی برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی برای توسعه مهارت‌های فناورانه معلمان تربیت‌بدنی/ برگزاری دوره‌های توجیهی برای مدیران مدارس در خصوص آگاه‌کردن خانواده‌ها و دانش‌آموزان در باب اهمیت ورزش/ ارتقای دانش رسانه‌ای معلمان تربیت‌بدنی
ارتقای سواد یادگیرنده	آگاهی‌بخشی خانواده‌ها توسعه سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای	اطلاع‌رسانی به والدین درباره اهداف آموزش ترکیبی و پیامدهای مثبت آن/ اطلاع‌رسانی درباره محتوای بخش مجازی به خانواده‌ها/ توانمندسازی خانواده‌ها در استفاده از اپلیکیشن‌ها/ توسعه سواد رسانه‌ای والدین توانمندسازی دانش‌آموزان در استفاده از فضای مجازی/ افزایش سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان/ توسعه دانش فناورانه دانش‌آموزان
طراحی مجدد ساختار آموزشی	بازنگری در رویکردهای برنامه درسی بازاندیشی و اصلاح فرایند آموزش	بازنگری در کتب راهنمای معلم و الگوهای تدریس/ بازنگری در ساعات درس تربیت‌بدنی/ بازنگری در بخش‌بندی مطالب در تدریس حضوری و مجازی/ استفاده از روش آموزش مبتنی بر مربی/ بازنگری رشته‌های ورزشی مدارس بازاندیشی در برنامه درس تربیت‌بدنی مبتنی بر آموزش ترکیبی/ بازاندیشی در اهداف و ارزش‌های تربیت‌بدنی/ طراحی کتاب کار تربیت‌بدنی برای دانش‌آموزان/ بازاندیشی در اپلیکیشن‌ها و رسانه‌های آموزشی
ارتقای کیفیت تسهیلات	ایجاد بسترهای سخت‌افزاری توسعه نرم‌افزارها و امکانات فناورانه	مهم‌کردن بسترهای فناوری، امکانات و تجهیزات لازم/ توسعه زیرساخت‌های آموزش مجازی برای دانش‌آموزان و معلمان/ تجهیز مدارس به سالن‌های ورزشی/ برخورداری مدرسه از اینترنت پرسرعت، کامپیوتر، ویدئو پروژکتور توسعه اینترنت و شبکه‌های تحت وب/ هوشمندسازی مدارس/ طراحی سامانه‌های هوشمند حضور و غیاب در مدارس/ ساخت نرم‌افزار مختص تدریس درس تربیت‌بدنی
پشتیبانی و حمایت	تدابیر حمایتی	توجه مدیران مدارس به سرانه ورزشی دانش‌آموزان/ حمایت وزارت آموزش و پرورش در طراحی اپلیکیشن‌های ورزشی/ اتخاذ تدابیر تسهیل‌کننده در ارسال فیلم‌های ارزشیابی توسط دانش‌آموزان/ توسعه زیرساخت‌های اینترنت مشارکت رسانه/ مشارکت شهرداری/ مشارکت روابط عمومی آموزش و پرورش/ همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات/ همکاری فدراسیون‌های ورزشی مختلف/ مشارکت وزارتخانه ورزش و جوانان/ همکاری هیأت‌های ورزشی یا نهادها و سازمان‌های پشتیبان اداره ورزش و جوانان/ همکاری کانون‌های فکری و فرهنگی تولید محتوا

۱. به علت محدودیت حجم مقاله تنها به بیان چند مفهوم اولیه در هر مقوله بسنده شد.

جدول ۳- نتایج کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی داده‌ها

Table 3- The results of open, central and selective coding of data

مفاهیم اولیه	مفاهیم فرعی	تم اصلی
توسعه سرانه ورزشی مدارس/کمک به برخورداری همه مدارس از امکانات و تجهیزات ورزشی/ توجه خانواده‌ها در راستای توجه لازم به ارزشیابی انجام شده در ورزش و نمره ورزش در کارنامه/ ارتقای جایگاه معلمان درس تربیت بدنی/ برطرف کردن موانع زیرساختاری (اینترنت، اپلیکیشن‌ها و ...)/ برطرف کردن موانع فرهنگی درس تربیت بدنی برای معلمان تربیت بدنی	موانع زدایی	
تدوین برنامه مدون درباره مطالبه سرانه ورزش/ تنظیم قوانین و آیین‌نامه‌های اجرایی کلی در تولید محتوا و ارسال تکالیف/ ضرورت وجود وحدت رویه و دستورالعمل یکنواخت در تجهیز مدارس/ سیاست‌گذاری کلان در حمایت از اجرای آموزش ترکیبی/ تغییر در ساختار نظام آموزشی متناسب با الگوی ترکیبی/ سیاست‌گذاری‌های دولت و مجلس در خصوص تخصیص بودجه به بخش ورزش مدارس	سیاست‌گذاری و وضع قوانین	مدیریت و برنامه‌ریزی
تخصیص تسهیلات به خانواده‌ها در راستای فراهم کردن امکانات فناورانه/ تخصیص تسهیلات به معلمان برای تأمین نیازهای فناورانه/ تخصیص منابع و بودجه به وزارت آموزش و پرورش در تجهیز مدارس/ یارانه مستقیم به خانواده‌ها برای حل مشکلات مالی تهیه گوشی هوشمند/ تخصیص اعتبارات و افزایش سهم آموزش و پرورش از بودجه دولت	تخصیص منابع مالی	
فرهنگ‌سازی درباره آگاهی‌رسانی به خانواده‌ها، دبیران و مدیران مدارس در خصوص اهمیت الگوی ترکیبی/ آماده کردن بستر فکری و نگرشی برای پذیرش شیوه‌های جدید آموزش/ تغییر فرهنگ و ساختار اجتماع در جهت نگرش مثبت به تعلیم و تربیت جسمانی/ زمینه‌سازی درونی کردن فرهنگ سواد جسمانی در دانش‌آموزان و اولیا به علت تدریس مجازی ورزش/ تولید انیمیشن‌ها و فیلم‌های کوتاه در باب اهمیت فعالیت بدنی برای خانواده‌ها	بسترسازی فرهنگی - اجتماعی	
موقعیت‌محور بودن محتوا/ همخوانی محتوا با اهداف/ تناسب و هماهنگی محتوا با علایق و توانایی فراگیران/ ضرورت همسازی دانشی، بینشی، نگرشی و مهارتی دانش‌آموزان/ خلاقیت در طراحی تکالیف به‌منظور غلبه بر بی‌تحریکی دانش‌آموزان	تولید محتوا	
مرکزیت‌زدایی از کتب درسی و تأکید بر بسته آموزشی/ سازمان‌دهی تولید محتوا/ تولید محتوای حیطة دانشی توسط معاونت تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش/ تعیین استانداردهای مشخص در تولید محتوا	اصول انتخاب محتوا اصول سازمان‌دهی و ارائه محتوا	
طراحی و ساخت اپلیکیشن‌های مناسب‌تر در تدریس مجازی و تولید محتوا/ استفاده از برنامه‌ها و اپلیکیشن‌های مناسب و متناسب با اهداف درس تربیت بدنی/ امکان استفاده از سامانه‌ها و فضاهایی مانند ادوب کانکت یا اسکای روم برای تدریس درس تربیت بدنی/ استفاده از لوح‌های فشرده و بسته‌های آموزشی	منابع آموزش مجازی	مواد و منابع آموزش
استفاده از کتاب کار درس تربیت بدنی برای دانش‌آموزان/ استفاده از کتب راهنمای معلم در تدریس/ استفاده از بازی‌های مختلف برای تدریس مهارت‌های حرکتی و آمادگی جسمانی	منابع آموزش حضوری	
ایجاد تحول در آموزش سنتی و به‌کارگیری روش‌های نوین/ تدریس بخش دانشی و تکالیف و کاربرگ‌ها و گزارش‌ها در بستر مجازی/ تدریس مهارت‌ها و بخشی از آمادگی جسمانی با توجه به تفاوت‌های فردی به‌صورت حضوری/ امکان نمایش مهارت‌های ورزشی از طریق فیلم و کلیپ در بستر مجازی	اصول گزینش روش‌های تدریس	استراتژی‌های آموزش
اعتمادسازی اجتماعی در جامعه/ تقویت روحیه صداقت در اولیا و دانش‌آموزان در ارسال خوداظهاری‌ها/ ایجاد انگیزه و اشتیاق دانش‌آموزان به استفاده از بسته‌های به اشتراک گذاشته شده در بستر مجازی/ اعتماد به نتایج خوداظهاری‌ها	اعتمادسازی و تعهد	
تأکید بر روش‌های فعال تدریس/ توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در تدریس/ نظرسنجی و نیازسنجی از دانش‌آموزان و معلمان درباره اپلیکیشن‌های آموزش تربیت بدنی/ بهره‌گیری از اپلیکیشن‌ها و انیمیشن‌های ورزشی توسط معلمان	الزامات تدریس	

جدول ۳- نتایج کدگذاری‌های باز، محوری و انتخابی داده‌ها

Table 3- The results of open, central and selective coding of data

تم اصلی	مفاهیم فرعی	مفاهیم اولیه
شبکه سازی	تعامل درون‌سازمانی مشارکت و همکاری‌های بین‌سازمانی	ارتباط مستمر والدین با دانش‌آموزان و آگاهی از عملکرد واقعی آن‌ها/ تعامل شورای برنامه‌ریزی درسی با معاونت تربیت‌بدنی و سلامت در تدوین کتب یا بسته‌های آموزشی/ مساعدت و همکاری مدیریت مدرسه و ادارات کل در اجرایی‌شدن مدل همکاری آموزش و پرورش با اداره ورزش و جوانان و استفاده از سالن‌های ورزشی آن/ تعامل با شرکت مخابرات برای تأمین اینترنت رایگان برای عوامل آموزش/ همکاری با صدا و سیما برای پوشش‌دادن آموزش‌های ترکیبی/ همکاری فدراسیون‌ها و رسانه‌ها با ارگان‌های ذی‌صلاح در تولید محتوا/ همکاری دستگاه‌های اجرایی با آموزش و پرورش در فراهم کردن امکانات
تعلیمات و ارتباطات	تعامل یادگیرنده با محتوا، معلم و سایر یادگیرندگان تعامل اولیا با معلم و با دانش‌آموز	توسعه تعامل دانش‌آموز و معلم/ دسترسی انعطاف‌پذیر به مطالب درسی ارائه‌شده/ دسترسی راحت به معلم به دانش‌آموز و برعکس تعامل و ارتباط خانواده‌ها با مدرسه و دبیر تربیت‌بدنی/ ارتباط مدرسه با اولیای دانش‌آموزان و دریافت بازخورد والدین/ افزایش تعامل دبیران تربیت‌بدنی با اولیا و دانش‌آموزان
اصول ناظر بر ارزشیابی	تنوع در روش‌های ارزشیابی زمان و مکان ارزشیابی	توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموز در ارزشیابی/ توجه به اصل تکرار و تنوع در ارزشیابی/ ترکیب پلتفرم‌های نظارت و ارزشیابی حضوری و مجازی/ استفاده از چک‌لیست در حوزه روانی حرکتی (و مشاهده‌ای)/ توازن بین ابعاد مختلف شناختی و عاطفی در ارزشیابی‌ها توجه به مکان و زمان ارزشیابی/ امکان ارزشیابی بخش دانشی و نگرشی به‌صورت غیرحضوری/ لزوم ارزشیابی بخش مهارتی به‌صورت حضوری/ ضرورت حضور معلم در ارزشیابی بخش مهارتی
نظارت و کنترل	نظارت بر بستر و محتوای مجازی نظارت بر عملکرد معلمان	متناسب بودن نظارت بر تدریس با توجه به نوع آموزش/ نظارت بر محتوای تولیدشده و بسترهای ارائه محتوا/ امکان نظارت هم‌زمان بر محتوای حضوری و مجازی/ نظارت معلمان بر خودنظارتی و خودنظارتی تکالیف دانش‌آموزان نظارت بر شیوه‌های تدریس و ارزشیابی معلمان/ نظارت گروه‌های آموزشی بر صحت و دقت ارزشیابی درس تربیت‌بدنی/ نظارت کادر اجرایی مدرسه بر کیفیت آموزش ترکیبی

«دانش‌افزایی یاددهنده (معلم)» یکی از مقوله‌های اصلی است که شامل زیرمقولات تخصص‌گزینی، صلاحیت حرفه‌ای معلمان و توانمندسازی معلمان است. از میان تمامی عوامل آموزشی و تربیتی، نقش معلم به‌عنوان مهم‌ترین عامل نظام تعلیم و تربیت، جایگاه و اهمیت بسزایی دارد. شایستگی‌ها و مهارت‌های معلمان در کارآمد بودن آن‌ها و در نتیجه تحقق اهداف مدرسه و نظام آموزش و پرورش نقش اساسی دارند (عبداللهی و همکاران، ۲۰۱۳، ۲۶). در باب اهمیت توجه به دانش‌افزایی معلمان مصاحبه‌شونده شماره سه بیان کرد که «معلمان تربیت‌بدنی باید از دانش فناوری لازم برخوردار باشند. از نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌های ورزشی برای نمایش مهارت یا ساخت محتوای درسی استفاده کنند». مصاحبه‌شونده شماره هشت نیز به ضرورت متخصص‌گزینی و ضرورت وجود معلم ورزش برای پایه‌های ابتدایی اشاره کرد و معتقد بود که «متأسفانه ما شاهد این هستیم که به دلیل کمبود دبیر تربیت‌بدنی، در مقطع ابتدایی آموزگاران به تدریس ورزش می‌پردازند که این مسئله باید اصلاح شود و از معلم ورزش در زنگ ورزش استفاده شود. بحث سواد حرکتی و بدنی و ضعف دانش‌آموزان ابتدایی ما در برخی از مهارت‌های پایه و بنیادین برمی‌گردد به اینکه معلم ورزش ندارند. اگر قرار به تدریس ترکیبی باشد، حتماً باید از معلم تربیت‌بدنی در ساعات ورزش در مدارس استفاده کرد».

«ارتقای سواد یادگیرنده (دانش‌آموز)» و زیرمقوله‌های متناظر آن (توانمندسازی و آگاهی‌بخشی خانواده‌ها و توسعه سواد اطلاعاتی، رسانه‌ای و مهارتی دانش‌آموزان) با توجه به نقش یادگیرندگان و فراگیران در سیستم آموزشی در راستای تحقق الگوهای نوین در آموزش

بسیار بااهمیت است. عامل یادگیرنده یکی از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر به‌کارگیری یادگیری ترکیبی در آموزش عالی است. در واقع ویژگی‌های یادگیرندگان نقش بسزایی در استفاده آن‌ها از یادگیری ترکیبی دارد (عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴۲). با توجه به تحولات علمی و آموزشی، تغییرات در نوع ارائه خدمات آموزشی و پرورشی به‌صورت محتوایی، لازم و ضروری است، در همین راستا مصاحبه‌شونده شماره هفت در خصوص اهمیت توانمندسازی و آگاهی بخشی به خانواده‌ها و کمک به کارآمدتر شدن الگوهای آموزش بیان کرد که «با استفاده از جلسات توجیهی می‌توانیم به خانواده‌ها در خصوص نحوه نظارت بر اجرای فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموز و ثبت رکوردها اطلاع‌رسانی کنیم و وبینارها و کارگاه‌های مختلف حضوری در این بخش برای خانواده‌ها برگزار کنیم».

لازمه پیشرفت جوامع در حال توسعه، توجه ویژه به رسالت خطیر آموزش برای تأمین نیازهای کنونی و آتی با رعایت اقتضات آموزشی به‌روز است (پروین و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۱). فرایند آموزش شامل مراحل نیازسنجی آموزشی، طراحی و برنامه‌ریزی آموزشی، اجرا و ارزشیابی است و برای به‌کارگیری یادگیری ترکیبی نیاز است که به این عوامل توجه خاصی شود (عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴۴). با توجه به کدگذاری‌ها، زیرمقوله‌های بازنگری در رویکردهای برنامه درسی و بازاندیشی و اصلاح فرایند آموزش در تم «طراحی مجدد ساختارهای آموزشی» قرار گرفتند. در مصاحبه با متخصصان، اکثر افراد بر لزوم بازنگری در رویکردها و شیوه‌های تدریس درس تربیت‌بدنی، بازنگری در کتاب‌های راهنمای معلم این رشته و بازنگری در بخش‌بندی مطالب در تدریس حضوری و مجازی به‌منظور جلوگیری از سردرگمی دبیران، استفاده از روش آموزش مبتنی بر مربی و همچنین ضرورت بازاندیشی و اصلاح فرایند آموزش، لزوم طراحی کتاب کار تربیت‌بدنی برای دانش‌آموزان و بازاندیشی در اپلیکیشن‌ها، رسانه‌ها و سامانه‌های آموزشی تأکید داشتند. مصاحبه‌شونده‌ها معتقد بودند که یکی از عوامل اثرگذار بر طراحی الگوی مطلوب در آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی و پیاده‌سازی آن در سیستم آموزش کشور، موضوع فرهنگ‌سازی و بسترسازی فرهنگی-اجتماعی در جامعه به‌منظور آگاه‌کردن ذی‌نفعان سیستم آموزشی از کارکردهای این نوع یادگیری است. در همین راستا، مصاحبه‌شونده شماره هفت بیان کرد که «در کتاب راهنمای معلم باید بازنگری شود. با توجه به الگوی ترکیبی امکان پیشبرد اهداف تدریس در فضای مجازی با کتاب‌های راهنمای موجود امکان‌پذیر نیست؛ در نتیجه اگر قرار به استفاده از الگوی ترکیبی در درس تربیت‌بدنی باشد، باید کتاب‌ها و اهداف موجود در آن‌ها بازنگری شود و به تناسب آن ارزیابی‌های خواسته‌شده از دانش‌آموزان اصلاح شود». مصاحبه‌شونده شماره یک نیز خاطرنشان کرد که «باید در برنامه درس تربیت‌بدنی بازاندیشی صورت بگیرد. کتاب کار تربیت‌بدنی باید برای دانش‌آموز تدوین بشود. باید با سیاست‌گذاری‌های کلان نگرش به درس تربیت‌بدنی تغییر کند و از فناوری‌های نوین در تدریس این درس استفاده بشود».

زیرساخت‌ها و امکانات و تجهیزات فیزیکی و فناوری، پیش‌نیازهای اولیه الگوی آموزش ترکیبی هستند؛ از این رو پایه‌گذاری روش آموزش ترکیبی به فراهم‌آوردن زیرساخت‌ها و تجهیزات مختلف احتیاج دارد (عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۵۰). به عقیده حمیدی و همکاران (۲۰۲۰)، این بخش در حوزه ورزش و تربیت‌بدنی بیشتر نمود پیدا خواهد کرد، زیرا تا زمانی که دانش‌آموزان خود به فعالیت نپردازند، آموزش تربیت‌بدنی مفهومی نخواهد داشت؛ بر همین اساس برای توسعه آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی مقوله اصلی «ارتقای کیفیت تسهیلات» شناسایی شد که خود دو زیرمقوله ایجاد بسترهای سخت‌افزاری و نیز توسعه نرم‌افزارها و امکانات فناورانه را شامل می‌شود. در این زمینه، مصاحبه‌شونده شماره سه بیان کرد که «مدیران مدارس باید سرانه ورزشی را مطالبه کنند و از بودجه ورزشی برای تجهیز فضاهای ورزشی مدارس استفاده کنند». مصاحبه‌شونده شماره چهار نیز بیان کرد که «بستر لازم برای آموزش مجازی واقعی، عملاً برای ما فراهم نیست. در الگوی ترکیبی، در بعد آموزش مجازی هم اگر این نقص امکانات برآورده نشود، نمی‌توان کاری از پیش برد و به صد درصد اهداف رسید. شما اگر مقایسه بکنید با کشورهای توسعه‌یافته که آموزش مجازی رو در ایام کرونا داشتن اجرایی

می‌کردند، تمام دانش‌آموزان با وب کم روشن سر کلاس حضور دارند و فعالیت می‌کنند. الآن تو سیستم ما اگر معلمی بخواد تو کلاس تدریس بکنه، وب کم رو که روشن می‌کنه، افت اینترنت اتفاق میفته و کیفیت خراب می‌شه و عملاً مسئله تدریس مختل می‌شه.»

«پشتیبانی و حمایت» مقوله دیگری است که در توسعه آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی نقش آفرین است و زیرمقوله‌های تدابیر حمایتی، نهادها و سازمان‌های پشتیبان و مانع‌زدایی را شامل می‌شود. یادگیرنده و یاددهنده هر کدام در فرایند یاددهی-یادگیری ممکن است از جنبه‌های مختلف به پشتیبانی نیاز داشته باشند که در نظام یادگیری ترکیبی این موضوع نمود بیشتری پیدا می‌کند؛ زیرا مسائل و مشکلات فنی ممکن است موجب اختلال در فرایند آموزش و یادگیری شود (عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴۷). در همین زمینه مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ بیان کرد که «وزارت آموزش و پرورش می‌تونه با شرکت‌های دانش‌بنیاد همکاری‌های لازم رو شکل بده و اپلیکیشن‌های آموزشی ورزش رو طراحی کنه». مصاحبه‌شونده شماره ۱۳ گفت که «وزارت آموزش و پرورش در سطح کلان و ادارات کل در سطح خرد می‌تونن در بحث تجهیزات ورزشی مدارس پیگیر باشند و سعی کنند با حمایت‌های خودتون از مدیران در مطالبه سرانه ورزشی و کمک از سایر ارگان‌ها به تجهیز مدارس کمک کنند». مصاحبه‌شونده شماره چهار در خصوص اهمیت توجه به موانع پیش‌روی آموزش ترکیبی در کشور و به‌خصوص درس تربیت‌بدنی و لزوم مانع‌زدایی و اتخاذ رویکردهای حمایتی بیان کرد که «اعتقادداشتن مسئولین و سیاست‌گذاران آموزشی به مفید بودن الگوی ترکیبی در آموزش تربیت‌بدنی شاید می‌تونم بگم که خودش خیلی بیشتر از موارد دیگر می‌تونه ایجاد مانع بکنه».

«مدیریت و برنامه‌ریزی» از دیگر مقوله‌های اصلی است که زیرمقوله‌های سیاست‌گذاری و وضع قوانین، تخصیص منابع مالی و بسترسازی فرهنگی-اجتماعی در آن جای گرفتند. برنامه‌ریزی متضمن تعیین هدف‌ها و مقاصد سازمان و تهیه نقشه و برنامه کار است. برنامه‌ریزی راهبردی، مهم‌ترین مرحله ایجاد هر نوع برنامه آموزشی است (حمیدی و نجفی، ۲۰۲۰، ۲۷). در پژوهش حاضر منظور از سیاست‌گذاری از نگاه مشارکت‌کنندگان، تدابیر سیاسی دولت و مجلس در خصوص مسائل حقوقی آموزش، حمایت از اجرای آموزش ترکیبی، طراحی و تدوین قوانینی درباره ساعات کاری معلمان، قانونی کردن استفاده از رسانه در تدریس دروس به‌صورت مجازی به‌منظور بهره‌مندی همه اقشار از آموزش‌ها، تخصیص بودجه به بخش ورزش مدارس، تخصیص تسهیلات به خانواده‌ها در جهت فراهم کردن امکانات فناوری برای دانش‌آموز و افزایش سهم آموزش و پرورش از بودجه است. زیرساخت قانونی، آیین‌نامه‌های مدون و همچنین وجود مرجع پاسخگو در صورت بروز مشکلات قانونی نیز یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر به‌کارگیری یادگیری ترکیبی در آموزش است و لازمه اجرای موفق و اثربخش در آموزش‌های الکترونیکی است (عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴۸). در این زمینه، مصاحبه‌شونده شماره هشت بیان کرد که «دولت می‌تونه با سازوکارهایی بودجه بیشتری به وزارت آموزش و پرورش اختصاص بده. حتی می‌تونه یارانه مستقیم به خانواده‌های کمتر برخوردار بده که اون‌ها برای دانش‌آموزشون گوشی و امکانات فناورانه لازم رو فراهم کنن». نکته دیگر اینکه پیاده‌سازی آموزش ترکیبی به‌عنوان آموزشی نو در کشور باید با فرهنگ‌سازی آغاز شود. تغییر فرهنگ یادگیری و تفهیم مفاهیمی مانند یادگیری مداوم یا همیشگی، یادگیری فعال و پویا، یادگیری شاگردمحور به برنامه‌ریزی گسترده و همه‌جانبه نیاز دارد. مصاحبه‌شونده‌ها معتقد بودند که یکی از عوامل اثرگذار بر طراحی الگوی مطلوب در آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی و پیاده‌سازی آن در سیستم آموزش کشور، موضوع فرهنگ‌سازی و بسترسازی فرهنگی-اجتماعی در جامعه به‌منظور آگاه‌کردن ذی‌نفعان سیستم آموزشی از کارکردهای این نوع یادگیری است. به عقیده عباسی کسانی و همکاران (۲۰۲۱)، با آگاهی دادن شفاف درباره ویژگی‌ها، اهداف و مزایا یادگیری الکترونیکی و تلفیقی برای آحاد جامعه، می‌توان نگرشی مثبت به یادگیری الکترونیکی ایجاد کرد تا استفاده‌کنندگان از آن با علاقه و جدیت به فعالیت خود در این محیط بپردازند. هم‌راستا با این مفهوم، مصاحبه‌شونده شماره چهار معتقد بود که «یکی از پیش‌نیازهای تحقق الگوی ترکیبی بحث فرهنگی و فرهنگ‌سازی هست. یه بخش دیگه هم برمی‌گرده به آموزش؛ یعنی یک سری مهارت‌هایی باید

آموزش داده بشه. حتی والدین، خود دانش‌آموزان، مدیران و معلمان آموزش داده بشه که چطور بتونند از این امکانات مجازی استفاده بکنند و به چه شکلی از نرم‌افزارهای جدیدی که مطرح می‌شه و در آموزش مجازی استفاده می‌شه، استفاده کنند».

مقوله اصلی «تولید محتوا» زیرمقوله‌های اصول انتخاب محتوا و اصول سازمان‌دهی و ارائه محتوا را شامل می‌شود که در پیشبرد اهداف الگوی ترکیبی می‌تواند بسیار مؤثر باشد. یکی از مسائل اساسی در آموزش، توجه به ساختار و کیفیت در تولید محتویات آموزشی و طراحی آموزشی است (وحدانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴). برای رسیدن به وضع مطلوب، ابتدا تدارک دست‌ورعمل جامع درباره وجود استراتژی نظام‌مند و هدف‌دار برای ارتقای کیفیت آموزش و انتخاب محتوای متناسب با نیازهای خاص دانش‌آموزان در درس تربیت بدنی، وجود سیستم نظام‌مند در پیگیری و پشتیبانی برنامه‌های آموزشی یعنی تعیین، تداوم و اصلاح مستمر اهداف آموزشی، جزو وظایف نظام مدیریت آموزشی در این رشته است (صیادی و همکاران، ۲۰۲۰، ۸۷) منابع و محتوای آموزشی یکی از بنیان‌های اساسی سیستم‌های آموزشی است که در توسعه نظام‌های آموزشی نقش بسزایی دارد و از ارکان اساسی برنامه‌ریزی‌های درسی و بستر تحقق اهداف آموزشی محسوب می‌شود. محتوای آموزشی باید متناسب با نیاز فراگیران باشد، مطالب آن به‌روز و دقیق باشد و در نهایت اینکه باید برای افراد قابل یادگیری باشد. با توجه به ویژگی‌های خاص و نیازهای ویژه دانش‌آموزان در درس تربیت بدنی که الزامات عملی و حرکتی پیوسته جدایی‌ناپذیر از ماهیت آن است، تهیه محتوای آموزشی و ارائه خلاصه آن به دانش‌آموزان بسیار بااهمیت و قابل تأمل خواهد بود (خطیب‌زنجانی و همکاران، ۲۰۱۲، ۹۹۸). در این باره مصاحبه‌شونده شماره ۱۸ بیان کرد که «در تهیه محتوای آموزشی باید علائق دانش‌آموزان نیز در نظر گرفته شود. بهتر است از نرم‌افزارهای تولید محتوا برای درس تربیت بدنی استفاده بشه». همچنین در باب اهمیت محتوای آموزشی مصاحبه‌شونده شماره ۱۷ معتقد بود که «باید از استانداردهای مشخصی در تولید محتوا استفاده کرد. چه در تدریس حضوری، چه در تدریس مجازی باید وحدت رویه مشخصی برای دبیران مشخص شود و از سلیقه‌ای تدریس کردن اجتناب شود».

«مواد و منابع آموزشی» یکی دیگر از مقوله‌های اصلی درخور توجه برای تحقق الگوی مطلوب تدریس ترکیبی درس تربیت بدنی است که زیرمقوله‌های منابع آموزش مجازی و منابع آموزش حضوری را شامل می‌شود. با توجه به نظر متخصصان پژوهش، طراحی و تدوین کتاب کار برای دانش‌آموزان در حوزه دانشی و مهارتی، استفاده از برنامه‌های تخصصی تربیت بدنی در بستر مجازی، توسعه فضاهای آموزشی حضوری و مدیریت سامانه‌های الکترونیکی در تدریس مجازی می‌تواند در تحقق اهداف آموزش این درس در بخش مجازی راهگشا باشد. در همین زمینه مصاحبه‌شونده شماره ۲۱ بیان کرد که «پلیکیشن شاد برای تدریس مجازی درس تربیت بدنی کافی نیست و ضعف‌هایی دارد که باید مرتفع شود. باید از سامانه‌های کاراتری در بخش مجازی استفاده کرد تا آموزش اثربخش‌تری داشته باشیم». همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ معتقد بود که «لازم است برای درس تربیت بدنی کتاب تربیت بدنی تدوین بشه و در اختیار دانش‌آموز قرار بگیره تا بتونه در حوزه دانشی بهش مراجعه کنه. از طرفی تهیه بسته‌های آموزشی و پلیکیشن‌های ورزشی بومی شده با فرهنگ کشور خودمون هم می‌تونه در تحقق اهداف تربیت بدنی کمک‌کننده باشه».

مقوله «استراتژی‌های آموزش» شامل زیرمقوله‌های اصول گزینش روش‌های تدریس، اعتمادسازی و تعهد معلمان و الزامات تدریس است. روزآمد کردن محتوای تعلیم و تربیت و تدوین برنامه درس ملی مبتنی بر فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی و متناسب با نیازهای کشور و انطباق محتوا با پیشرفت‌های علمی و فناوری، از سیاست‌های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور است (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش). به‌کارگیری استراتژی‌های درست آموزشی متناسب با نیازهای فراگیران و پیشرفت فناوری‌های نوین در حوزه آموزش، نقش کلیدی در اثربخشی دوره‌های آموزشی مختلف دارد و پژوهش‌ها نشان می‌دهند که اتخاذ استراتژی‌های آموزشی مناسب یکی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر کیفیت دوره‌های آموزشی محسوب می‌شود (صیبری خسروشاهی، ۲۰۱۰، ۱۵۳). توجه به استراتژی‌های

آموزش درس تربیت‌بدنی و استفاده از شیوه‌های تدریس فعال و پویا در کلاس‌های حضوری و مجازی، استفاده از شیوه کلاس درس معکوس و شیوه‌های تعاملی در دستیابی به نتیجه مطلوب آموزش درس تربیت‌بدنی چه در بستر حضوری و چه در بستر مجازی می‌تواند کمک‌کننده باشد. در همین راستا مصاحبه‌شونده شماره ۱۷ بیان کرد که «معلم‌ها باید از شیوه تدریس سنتی خارج بشن و از الگوهای نوین تدریس در کلاس‌های حضوری و غیرحضوری استفاده کنند. شیوه تدریس کلاس درس معکوس، شیوه یادگیری ترکیبی انعطاف‌پذیر از جمله اون‌هاست». همچنین مصاحبه‌شونده شماره پنج معتقد بود که «باید انگیزه کسب مهارت‌های ورزشی را در دانش‌آموزان بالا برد. باید با استفاده از راهبردهای خلاقانه به دانش‌آموزان برای انجام فعالیت بدنی انگیزه داد. باید در برخی از رشته‌های ورزشی که الان توی مدرسه هست تجدیدنظر کرد و رشته‌های ورزشی جدید رو هم اضافه کرد».

یکی دیگر از مقوله‌های بسیار مهم و مؤثر در اجرای آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی، همکاری‌های درون‌سازمانی و برون‌سازمانی یا به عبارت دیگر، شبکه‌سازی وزارت آموزش و پرورش و زیرمجموعه‌های آن است که خود شامل زیرمقوله‌های تعامل درون‌سازمانی و همکاری بین‌سازمانی است. آموزش و پرورش به‌عنوان نظامی اجتماعی نیازمند مشارکت و همکاری همه اجزای نظام اجتماعی است و این نظام بدون مشارکت مؤثر مردم، سازمان‌های مختلف و کارکنان سایر دستگاه‌های اجرایی در ابعاد علمی، فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نمی‌تواند فرایند تعلیم و تربیت را به‌خوبی عملی کند. در همین راستا مصاحبه‌شونده شماره پنج معتقد بود «مدارسی که در یک ناحیه قرار دارند می‌تونن به‌صورت مشارکتی از فضاها و امکانات ورزشی استفاده کنند». سایر سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با آموزش، در تعامل با یکدیگر و با برنامه‌ریزی مناسب می‌توانند در فراهم کردن زیرساخت‌های فیزیکی و فناوری و همچنین تولید محتوای آموزشی در تحقق الگوی مطلوب آموزش ترکیبی نقش ایفا کنند. در همین زمینه مصاحبه‌شونده شماره سه بیان کرد که «می‌توان از فدراسیون‌های ملی در تولید محتوای بخش مجازی و تهیه کلیپ‌هایی برای نمایش تکنیک‌های خاص ورزشی استفاده کرد و همچنین می‌توان از قهرمانان رشته‌های مختلف در این زمینه کمک گرفت». مصاحبه‌شونده شماره ۱۰ معتقد بود که «رسانه‌های استانی و ملی و شبکه‌های آموزشی باید همکاری نزدیک‌تری با آموزش و پرورش داشته باشند و برنامه‌های درسی را پوشش دهند». مصاحبه‌شونده شماره یک نیز بیان کرد که «آموزش و پرورش می‌تونه با اداره ورزش و جوانان قراردادها و توافقنامه‌هایی رو منعقد کنه و از سالن‌های ورزشی ادارات ورزش و جوانان استفاده کنه. وزارت ارتباطات و فناوری می‌تونه مدارس رو با هزینه‌های کمتری هوشمند کنه یا اینترنت نیم‌بها در اختیار کادر آموزش و دانش‌آموزان قرار بده».

مقوله «ارتباطات و تعاملات» نیز با زیرمقوله‌های تعامل یادگیرنده با محتوا، معلم و سایر یادگیرندگان و نیز تعامل اولیا با معلم و با دانش‌آموز از دیگر مقوله‌های استخراج‌شده است؛ زیرا برقراری ارتباط یا تعامل، نوع اصلی فعالیت در فرایند یاددهی-یادگیری است و یادگیری، حاصل ارتباط مستمر بین عناصر آموزشی است. به‌منظور دستیابی فراگیران به سطحی فراتری از دریافت دانش در محیط‌های آموزش مجازی و ترکیبی، باید تجربیات یادگیرندگان را درگیر کرد و برای آن‌ها فرصت‌های برقراری ارتباط با اطلاعات و دیگر عناصر یادگیری همچون یادگیرندگان دیگر و معلم فراهم شود (حمیدی و نجفی، ۲۰۲۰، ۲۷). به عقیده برخی از مشارکت‌کنندگان، آموزش در بستر مجازی تعاملات را بهبود بخشیده و دسترسی یاددهنده و یادگیرنده را آسان کرده است. در همین راستا و در باب انعطاف‌پذیری دسترسی یاددهنده به یادگیرنده و نیز اولیا، مصاحبه‌شونده شماره ۱۲ بیان کرد که «شاید مهم‌ترین عاملی که یک دانش‌آموز رو علاقه‌مند به درس می‌کنه، رفتار و تعامل معلم با دانش‌آموز باشه. چه در بستر مجازی و چه در آموزش حضوری، معلمین باید ارتباطات خوبی رو با دانش‌آموز شکل دهند. کما اینکه به نظر می‌رسه این تعاملات در بستر مجازی بیشتر شکل گرفته. هم دسترسی معلم به دانش‌آموز و هم به اولیا راحت‌تر شده». همچنین مصاحبه‌شونده شماره ۹ معتقد بود که «آموزش مجازی باعث شده تعامل اولیا با دانش‌آموز بیشتر بشه و به‌گونه‌ای خانواده‌ها بیش از پیش درگیر امور آموزشی دانش‌آموزان شدند».

لازمه موفقیت هر نظام آموزشی، نظارت مستمر و ارزشیابی درست آن با در نظر گرفتن اصول اساسی ارزشیابی است؛ بنابراین «اصول ناظر بر ارزشیابی» یکی دیگر از مقولات اصلی شناسایی شده در پژوهش حاضر است که شامل زیرمقولات تنوع شیوه‌های ارزشیابی و همچنین توجه به مکان و زمان ارزشیابی است. آنچه در انجام هر زمینه و فرایندی اهمیت دارد، نظارت و ارزشیابی است. ارزشیابی یکی از عوامل آموزشی است که هم به یادگیرنده هم به دوره آموزشی مربوط می‌شود. در واقع ارزشیابی یک عنصر مهم در هر نوع نظام آموزشی است. از طریق ارزشیابی می‌توان به شناسایی نقاط ضعف و قوت فرایند پرداخت و زمینه را برای اصلاح و بهبود فرایند یاددهی-یادگیری فراهم کرد (عباسی کسان و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۴۵). درباره اهمیت ارزشیابی مصاحبه‌شونده شماره چهار بیان کرد که «ر الگوی ترکیبی در تمام حوزه‌ها، عمدتاً نوع ارزشیابی هم سیال و متغیر است. با توجه به اون اهدافی که هر بخشی از الگوی ترکیبی رو داره پوشش می‌ده، می‌تونه اتفاق بیفته؛ مثلاً در بعد مهارتی، قطعاً ما به‌صورت حضوری مهارت کودکان رو یا دانش‌آموزان رو مورد سنجش قرار می‌دیم، ولی در بعد دانشی شما اگر نگاه کنید، می‌تونیم از بعد آموزش مجازی الگوی ترکیبی استفاده کنیم. یا در بعد نگرشی هم همین‌طور؛ یعنی می‌تونیم از بعد حضوری و هم بعد مجازی استفاده کنیم».

در نهایت، مهم‌ترین عامل در رسیدن به اهداف آرمانی سازمان و مهم‌ترین موضوع با هر نگرشی، کارکردهای نظارتی است. در همین زمینه، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که زیرمقوله‌های نظارت بر بستر و محتوا مجازی و نیز نظارت بر عملکرد معلمان در مقوله اصلی «نظارت و کنترل» قرار می‌گیرند. به عقیده مصاحبه‌شوندگان پژوهش، سرگروه‌های آموزشی و ناظران باید در بحث نظارت نقش هدایت و آگاهی‌بخشی به معلم را داشته باشند و تلاش کنند رفتارهای آموزشی و تسلط معلم در تدریس الگوی آموزش ترکیبی در هر دو بخش مجازی و حضوری را مدنظر قرار دهند و نظارت داشته باشند. در همین راستا، مصاحبه‌شونده شماره چهار معتقد بود که «به‌هیچ‌وجه نباید بحث نظارت رو ما به معنای کنترل‌گری در نظر بگیریم. اگر بخواهیم از نظارت به بهبود فرایند عملکرد در دوره‌های بعدی برسیم، قطعاً الگوی ترکیبی نظارت‌پذیرتر از آموزش حضوری است. امکان نظارت بر محتوای تولیدشده با توجه به اهداف تعریف‌شده قابل‌دسترس‌تر است و در بعد مجازی الگوی ترکیبی، امکان بازبینی فایل‌های تدریس توسط ناظرین وجود داره».

بحث و نتیجه‌گیری

استفاده از فناوری‌های نوین و تحول‌آفرین زمینه‌ساز خلق رویکردهای نوینی از یاددهی-یادگیری در نهادهای آموزشی شده و به دنبال آن شیوه جدیدی با عنوان یادگیری الکترونیکی شکل گرفته است که به تدریج در حال توسعه است (هندکی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰، ۳). تا پیش از بحران ناشی از همه‌گیری بیماری کرونا و تعطیلی مدارس، نظام آموزشی ایران کاملاً سنتی و مبتنی بر حضور فیزیکی در کلاس درس بود و تقریباً هیچ تجربه آموزش مجازی برای دروس به‌صورت عام و درس تربیت‌بدنی به‌صورت خاص نداشت؛ این در حالی است که نظام‌های آموزشی دنیا از سال‌ها قبل بسترهای لازم برای آموزش ترکیبی دروس را فراهم کرده بودند. بحران کرونا و تعطیلی مدارس باعث شد که نظام آموزشی ایران به ناچار آموزش در بستر مجازی دروس را در سطح گسترده تجربه کند. به اذعان بسیاری از متخصصان، معلمان، اولیا و دانش‌آموزان با توجه به گستردگی اهداف درس تربیت‌بدنی و ورزش و ماهیت عملی و اجرایی آن، نمی‌توان تنها با آموزش مجازی انتظار تحقق همه اهداف را داشت؛ بلکه لازم است الگویی متناسب برای تدریس این درس در دوران بحران‌هایی مثل کرونا و حتی پس از آن طراحی شود تا به آموزش اثربخش درس تربیت‌بدنی کمک کند. با توجه به نقاط ضعف آموزش حضوری و مجازی محض، به‌خصوص برای درس‌هایی مثل ورزش و تربیت‌بدنی که ماهیت عملی دارند، یکی از بهترین الگوهای آموزش این درس می‌تواند

1. Handke

آموزش ترکیبی (حضوری و مجازی) باشد که در پژوهش حاضر تلاش شده است الزامات و راهبردهای توسعه آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی در مدارس شناسایی و معرفی شود.

روش‌های آموزش سنتی که در آن‌ها معلم تنها ارائه دهنده اطلاعات است و شاگردان پذیرنده غیرفعال آن‌ها هستند، برخاسته از نگاهی یک‌بعدی به آموزش است که وظیفه آموزش و پرورش را تنها انتقال دانش به شاگردان می‌داند. اما بر خلاف روش سنتی تدریس، در روش‌های نوین تدریس اهداف شناختی، عاطفی و رفتاری و فعالیت‌های جسمی، عاطفی و عقلی شاگردان تقویت می‌شود و یادگیری، جریانی دو سویه، فعال و اکتشافی است که در آن نقش اصلی به یادگیرنده واگذار می‌شود (محمدی و همکاران، ۲۰۲۰، ۹۸). براساس نتایج مطالعات، یادگیری الکترونیکی به دلایلی مانند ایجاد بستر تعاملات گسترده، تسهیل و دسترسی آسان در استفاده فراگیران و مدرسان، دسترسی آسان در هر زمان و مکان، افزایش اطمینان، همدلی و کاهش استرس در همه‌گیری ویروس کرونا، افزایش خودکارآمدی، کاهش هزینه و اتلاف وقت، یادگیرنده محور بودن، افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان، تغییر مسیر آموزش از یاد دادن صرف توسط یاددهنده به یادگرفتن توسط یادگیرنده، افزایش انعطاف‌پذیری و تعامل در حال گسترش است (حجازی و همکاران، ۲۰۲۱، ۱۲۴؛ ملاتی و هارنانیک^۱، ۲۰۲۱، ۴۱)، اما از سوی دیگر برخی مشکلات سبب ایجاد چالش‌هایی در نظام‌های آموزشی شده و به تبع آن اثرات روحی منفی بر فراگیران داشته است. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که چه آموزش‌های سنتی و چه آموزش‌های الکترونیکی ضعف‌ها و قوت‌هایی دارند که با ترکیب این دو با یکدیگر می‌توان از مزایای هر دو آموزش بهره‌مند شد. آموزش و یادگیری ترکیبی مؤثرترین روش یادگیری در مقایسه با آموزش ساده در کلاس و آموزش از راه دور آنلاین است. نتایج پژوهش عمادی و آهوخش (۲۰۱۶) نشان داد که میزان افزایش درگیری تحصیلی دانش‌آموزانی که با روش ترکیبی آموزش دیده‌اند، بیشتر از دانش‌آموزانی است که با روش متداول (سنتی) آموزش دیده‌اند. همچنین ابراهیم و همکاران^۲ (۲۰۲۲) گزارش کردند که برگزاری دوره‌ها و کلاس‌های ورزشی به صورت ترکیبی راه مؤثری برای بهبود مهارت‌های فراگیران و ایجاد انگیزه آن‌ها در آموزش و یادگیری است.

به‌طور کلی، یادگیرنده‌ها و به عبارت بهتر دانش‌آموزان به‌عنوان ذی‌نفعان اصلی نظام آموزشی ایران، یکی از مهم‌ترین اجزای الگوی آموزش ترکیبی هستند و در نظر گرفتن ابعاد و ویژگی‌های مختلف آنان در هرگونه برنامه‌ریزی آموزشی و به‌خصوص اجرای الگوی ترکیبی درس تربیت‌بدنی اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. در تأیید این مطلب، وحدانی و همکاران (۲۰۲۱) نیز توجه به ویژگی‌های یادگیرنده (فردی، اجتماعی، فرهنگی) را برای پیاده‌سازی اهداف برنامه درس تربیت‌بدنی مدارس ضروری دانسته‌اند. از سوی دیگر، یاددهنده (معلم) نیز یکی دیگر از عوامل مهم تأثیرگذار بر به‌کارگیری و استفاده از یادگیری ترکیبی است. یاددهنده نقش برجسته‌ای در یادگیری مؤثر و کارآمد ایفا می‌کند. در واقع، نقش یاددهنده، طراحی و توسعه تجربه یادگیری، هدایت و حمایت از یادگیرندگان و بررسی نتایج یادگیری است. در بنیان‌گذاری نظام‌های آموزشی و تربیتی، معلم بنیان و سنگ بنای اصلی است؛ بر همین اساس، سیستم‌های آموزشی پیشرو در دهه‌های اخیر به استانداردسازی نیروهای آموزشی پرداخته‌اند که نتیجه آن بهبود کیفیت آن نظام‌های آموزشی بوده است. در آموزش‌های الکترونیکی و ترکیبی نیز معلمان علاوه بر مهارت‌های آموزش ضروری نیازمند صلاحیت‌های فناورانه برای آموزش غیرحضوری هستند. همچنین معلم باید توانایی و تمایل برقراری ارتباط با فراگیران از طریق فناوری اطلاعات و ارتباطات را داشته باشد (وحدانی و همکاران، ۲۰۲۱، ۴۱). هم‌راستا با نتایج پژوهش حاضر (آنتونی^۳ و همکاران، ۲۰۱۹؛ عباسی کسانی و همکاران، ۲۰۲۱؛ و

1. Melati & Harnanik
2. Ibrahim
3. Anthony

میرمقتدایی و احمدی، ۲۰۱۹) نیز به نقش بااهمیت یاددهنده و یادگیرنده و شایستگی‌های مدرسان در اثربخشی الگوی ترکیبی تدریس اشاره کرده‌اند.

با استناد به نتایج پژوهش حاضر، برای پیاده‌سازی بهتر آموزش ترکیبی درس تربیت‌بدنی لازم است الزامات زیرساختاری یا به عبارت دیگر زیرساختارهای آموزشی درس تربیت‌بدنی، از سوی متخصصان بازمینی و بازاندیشی شود. مفاهیم مربوط به تغییرات در ساختارهای آموزشی را می‌توان در دو طبقه مفاهیم مرتبط با ماهیت تغییر مانند نوآوری، اصلاح و جنبش و مفاهیم مرتبط با فرایند و مراحل تغییر شامل تدوین، نشر، ترویج، انتشار، اجرا و ارزشیابی دسته‌بندی کرد. یکی از مفاهیمی که در تغییر برنامه درسی مطرح می‌شود، اصلاح و بازنگری است. این اصلاحات شامل تجدیدنظر در سازمان و ساختار نظام آموزشی، بازنگری عمده در برنامه درسی و امثال آن است. تصمیم‌هایی که در جریان بازنگری برنامه درسی اتخاذ می‌شود، به اهداف برنامه درسی، مواد آموزشی، فعالیت‌های آموزشی و ارزیابی و نظایر آن مربوط می‌شود. در همین راستا، آراسته و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهش خود به ضرورت سیاست‌گذاری آموزشی و بازتعریف و متناسب‌سازی پداگوژی دیجیتال در آموزش الکترونیکی اشاره کرده‌اند که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. به استناد گفته‌های مصاحبه‌شوندگان پژوهش حاضر، کتاب *راهنمای معلم درس تربیت‌بدنی* با نیازهای الگوی ترکیبی آموزش همخوانی ندارد و باید در اهداف و محتوای کتاب بازنگری صورت گیرد. همچنین لازم است شیوه‌های تدریس و ارزشیابی نیز بازنگری شود. از سوی دیگر پیام‌رسان شاد وزارت آموزش و پرورش، به‌طور خاص ظرفیت لازم برای تدریس مجازی درس تربیت‌بدنی را ندارد و لازم است سامانه‌های آموزشی و برنامه‌های کاربردی تری برای آموزش درس تربیت‌بدنی در الگوی آموزش ترکیبی طراحی شود تا بتوان اهداف آموزشی این درس را با کارایی و اثربخشی بهتری به دانش‌آموزان آموزش داد. کلاس درس تربیت‌بدنی به ارتباط چهره‌به‌چهره معلم و دانش‌آموز بستگی دارد؛ بنابراین بهتر است شرایطی فراهم شود که در فضاهای مجازی آموزش ترکیبی این درس، معلم تربیت‌بدنی و دانش‌آموز به‌صورت زنده و دوطرفه بتوانند یکدیگر را مشاهده کنند و به این صورت کلاس فعال مجازی تربیت‌بدنی شکل گیرد (رضاپور و محرم‌زاده، ۲۰۲۱، ۱۲۲).

یکی دیگر از عوامل مهم در بهبود آموزش ترکیبی محتوا و روش آموزش است. برای رسیدن به وضع مطلوب، تدارک دستورالعمل جامع درخصوص وجود استراتژی نظام‌مند و هدفدار برای ارتقای کیفیت آموزش و انتخاب محتوای متناسب با نیازهای خاص دانش‌آموزان در درس تربیت‌بدنی، وجود سیستم نظام‌مند در پیگیری و پشتیبانی برنامه‌های آموزشی یعنی تعیین، تداوم و اصلاح مستمر اهداف آموزشی، جزو وظایف نظام مدیریت آموزشی در این رشته است. چنانچه مشهود است، لازم است برای حرکت به سمت آموزش نوین در درس تربیت‌بدنی، بازنگری در کتاب راهنمای معلمان و اهداف آموزشی این درس متناسب با مدل ترکیبی آموزش صورت پذیرد و همچنین کتاب درس و کتاب کار درس تربیت‌بدنی برای دانش‌آموزان طراحی و تدوین شود. توجه به نیازها و علایق دانش‌آموزان، طراحی سامانه‌های جامع آموزش تخصصی برای درس تربیت‌بدنی که پوشش‌دهنده اهداف شناختی، نگرشی و مهارتی دانش‌آموزان در این درس باشد، بسیار اهمیت دارد و باید مدنظر قرار گیرد. حمیدی و نجفی‌جویباری (۲۰۲۰) معتقدند که برای آموزش تربیت‌بدنی باید نیازسنجی مجدد صورت گیرد و فرایندهای آموزشی دوباره برنامه‌ریزی شوند. همچنین برای رسیدن به کیفیت مطلوب آموزش، توجه به شیوه‌ها و روش‌های آموزش بسیار مهم است. روش‌هایی که برای درس تربیت‌بدنی به کار می‌رود نیز باید روش‌های فعالی باشد که ضمن بهره‌مندی از اصل تناسب با اهداف و محتوا، با بسترهای موجود ارتباطی و مواد آموزشی همخوانی داشته باشد (وحدانی و همکاران، ۲۰۲۱). با استناد به یافته‌های پژوهش حاضر، بهره‌گیری از الگوی کلاس درس معکوس و شیوه‌های تدریس انعطاف‌پذیر، نمایش مهارت‌های ورزشی از طریق فیلم و کلیپ در بستر مجازی، ارائه آموزش در چارچوب سرفصل‌ها و اهداف تعیین‌شده، توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان در تدریس و تغییر الگوی تدریس از معلم‌محور به سوی دانش‌آموز‌محور (مشارکتی-اکتشافی) راهکارهایی هستند

که می‌توان با بهره‌گیری از آن‌ها در تولید محتوای آموزشی به اهداف تعیین‌شده دست یافت. اوبرین^۱ و همکاران (۲۰۲۰) نیز جذابیت محتواهای تولیدشده برای درس تربیت‌بدنی را در یادگیری بهتر این درس بااهمیت دانستند. در همین راستا، زارع و زوارکی (۲۰۱۹) طراحی و تولید محتوا را یکی از مؤلفه‌های مهم در اثربخشی الگوی آموزش ترکیبی می‌داند. عباسی کسانی (۲۰۲۱) و میرمقتدایی و احمدی (۲۰۱۹) نیز در پژوهش‌های خود به اهمیت منابع و محتوای آموزش اشاره کرده و بیان کردند که برای دستیابی به کیفیت مطلوب در یادگیری باید فعالیت‌های یادگیری و منابع و محتوای یادگیری را متناسب با نیازها و علائق دانش‌آموزان و هم‌راستا با اهداف دوره آموزشی و امکانات در دسترس انتخاب کرد.

به منظور دستیابی به اهداف تربیتی، آموزشی، همگن‌سازی فرهنگی و همبستگی اجتماعی در هر زمینه‌ای، توجه به تعامل و همکاری بین‌سازمانی و ایجاد شبکه‌ای از سازمان‌ها ضروری است و بر دستیابی به اهداف برنامه‌های درسی نیز تأثیرگذار است. به استناد نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که شکل‌گیری تعاملات گسترده درون‌بخشی در وزارت آموزش و پرورش و معاونت‌های تربیت‌بدنی و سلامت و معاونت برنامه‌ریزی درسی می‌تواند در اصلاح و بازاندیشی اهداف، کتب آموزشی و تولید محتوا بسیار کمک‌کننده باشد. نتایج نشان داد که سازمان‌ها و نهادهای مرتبط با آموزش نیز در تعامل با یکدیگر و با برنامه‌ریزی مناسب می‌توانند در فراهم‌کردن زیرساخت‌های فیزیکی و فناوری و همچنین تولید محتوای آموزشی در تحقق الگوی مطلوب آموزش ترکیبی نقش ایفا کنند. حمیدی و نجفی (۲۰۲۰) در تحقیق خود به لزوم مشارکت همه‌جانبه ذی‌نفعان با وزارت آموزش و پرورش درباره توسعه و تحقق اهداف آموزش مجازی اشاره کرده و بیان کردند که این امر مشارکت و همکاری سایر نهادها و وزارت‌خانه‌ها، صدا و سیما و سازمان‌های مردم‌نهاد و خصوصی را می‌طلبد. به عقیده متخصصان پژوهش حاضر، تعاملات بین یادگیرندگان با یاددهندگان و محتوا و یادگیرندگان دیگر و همچنین ارتباط و تعامل یاددهندگان با اولیای دانش‌آموزان نیز از عوامل مهم اثرگذار بر اجرای الگوی ترکیبی است. نتایج پژوهش‌های نورتویگ^۲ (۲۰۱۸)، عباسی کسانی و همکاران (۲۰۲۱)، صادقی تبار و شریعتمداری (۲۰۲۰) و میرمقتدایی و احمدی (۲۰۱۹) نیز حاکی از آن بود که تعامل و توجه به تعاملات بین یاددهنده-یادگیرنده، یادگیرنده-یادگیرنده، یاددهنده-محتوا، یاددهنده-اولیا و یادگیرنده اولیا از عوامل مؤثر و مفید در موفقیت در الگوی آموزش الکترونیکی و ترکیبی است. الاوامله^۳ (۲۰۲۰) در تحقیق خود به افزایش تعامل دانشجویان با مدرسین و هودا^۴ (۲۰۲۰) به و همکاری در هر دو محیط کلاس حضوری و مجازی اشاره کرده‌اند که با نتایج پژوهش حاضر همسوست.

نظارت و ارزشیابی، عنصری مهم در طراحی الگوهای آموزشی است که هم به یادگیرنده و هم به دوره آموزشی مربوط می‌شود (آرام و همکاران، ۲۰۲۲، ۸۰). هم‌راستا با پژوهش حاضر، عباسی کسانی و همکاران (۲۰۲۱) نیز به اهمیت ارزشیابی در الگوی ترکیبی اشاره کردند. استفاده از طرح‌های فراگیر ارزشیابی که هر دو نوع ارزشیابی فرایند و برونداد را شامل می‌شوند، می‌تواند در آموزش ترکیبی مناسب باشد. در خلال ارائه درس، ارزشیابی فرایند بر پیشرفت برنامه نظارت می‌کند و بازخوردی فراهم می‌کند که از طریق آن می‌توان جریان برنامه را در صورت نیاز تعدیل یا اصلاح کرد. ارزشیابی درس تربیت‌بدنی نیز که رویکرد تکوینی دارد باید مبتنی بر روش‌های رشددهنده باشد. با استناد به نتایج پژوهش حاضر می‌توان گفت که بهتر است با توجه به محتوا و اهداف آموزشی مختلفی که برای تدریس در نظر گرفته می‌شود، روش‌ها و ابزارهای مختلفی متناسب با شیوه‌های آموزش برای ارزشیابی میزان یادگیری دانش‌آموزان در

-
1. O'Brien
 2. Nortvig
 3. Al Awamleh
 4. Huda

درس تربیت بدنی استفاده شود تا هم میزان یادگیری دانش آموزان و هم به نوعی اثربخشی آموزشها و محتواهای تولید شده ارزیابی شود. نتایج یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از آن بود که توجه به تفاوت‌های فردی در ارزشیابی، توجه به اصل تکرار و تنوع در ارزشیابی، متناسب بودن شیوه‌های ارزشیابی با محتوای تدریس شده و استفاده از شیوه‌های جدید ارزشیابی می‌تواند در ارزشیابی صحیح دانش آموزان راه‌گشا باشد. در همین راستا، وحدانی و همکاران (۲۰۲۱) گزارش کردند که شیوه‌های ارزشیابی یکی از عواملی است که نقشی تعیین کننده در یادگیری دانش آموزان در درس تربیت بدنی دارد. نتایج تحقیق رضایی (۲۰۲۰) نیز حاکی از آن بود که برای بهبود کیفیت یادگیری در بستر مجازی باید از روش‌های ارزشیابی مختلف مانند گرفتن بازخورد از محصلان، ارائه‌های مجازی و امتحانات کتبی استفاده شود.

به‌طور کلی الزامات همه عوامل، تمهیدات و ضروریاتی است که باید برای اجرای مؤثر یک برنامه آموزشی آن‌ها را در نظر گرفت. همان‌گونه که نتایج نشان داد، فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای به‌کارگیری آموزش ترکیبی، برگزاری کارگاه‌ها، دوره‌های آموزشی، سمینارها و همایش‌هایی برای آگاه کردن ذی‌نفعان آموزش ترکیبی، مکاتبه و عقد قرارداد با سازمان‌ها و نهادهای آموزشی و غیرآموزشی خارج از مجموعه آموزش و پرورش، جذب حمایت مادی و معنوی آن‌ها و هر چه بهتر برگزار کردن الگوی آموزش ترکیبی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای توسعه و توانمندسازی معلمان در استفاده از اپلیکیشن‌ها، شبکه‌ها و سامانه‌های آموزش مجازی و ارائه خدمات اثربخش به دانش آموزان الزاماتی هستند که می‌توانند در دستیابی و تحقق اهداف آموزش درس تربیت بدنی چه در بستر مجازی و چه به‌صورت حضوری ثمربخش باشند.

با توجه به اینکه پژوهش حاضر به‌صورت کیفی انجام شد و امکان بررسی کمی نظرهای همه ذی‌نفعان آموزش در آن امکان‌پذیر نبود، به نظر می‌رسد بررسی میدانی موانع و چالش‌های پیش روی اجرای الگوی آموزش ترکیبی درس تربیت بدنی و انجام پژوهش کمی گسترده در کشور ایران برای سنجش دانش و نگرش دبیران تربیت بدنی در مورد آموزش ترکیبی درس تربیت بدنی و ابعاد آن، بتواند دستاوردهای ارزنده‌ای را برای توسعه و به‌کارگیری آموزش ترکیبی در اختیار سیاست‌گذاران و مسئولان آموزشی قرار دهد.

تشکر و قدردانی

از تمام مشارکت‌کنندگان در پژوهش که همکاری صادقانه‌ای با تیم پژوهش داشتند و اطلاعات ارزشمندی را درباره موضوع تحقیق در اختیار محقق قرار دادند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌کنیم.

References

1. Abbasi, F., Hejazi, E., & Hakimzade, R. (2020). Lived experience of elementary school teachers about the opportunities and challenges of teaching in the educational network of students (SHAD): A phenomenological study. *Research in Teaching*, 8(3), 24-21. (In Persian)
2. Abbasi Kasani, H., Mehri, D., Mahjoub, H., & Vosoughi, A. (2021). Factors affecting the application of blended learning in higher education. *Quarterly Journal of Training in Police Sciences*, 9(32), 119-148. (Persian)
3. Abollahi, B., Dadjooye Tavakoli, A., & Youseliani, A. (2014). Identification and validation of effective teachers' professional competence. *Quarterly journal of Educational Innovations* 13(1), 25-48.
4. Adi, S., & Fathoni, A. F. (2020). Blended learning analysis for sports schools in Indonesia, *International Journal of Interactive Mobile Technologies (IJIM)*, 4(12), 149-164.

5. Al Awamleh, A. (2020). Students satisfaction on blended learning in the school of sport sciences. *Annals of Applied Sport Science*, 8(1), 1-7.
6. Anthony, B., Kamaludin, A., Romli, A., Raffei, A. F. M., Nincarean, A., Phon, D., & Nordin, M. S. (2019). Exploring the role of blended learning for teaching and learning effectiveness in institutions of higher learning: An empirical investigation. *Education and Information Technologies*, 24(6), 3433-3466.
7. Arasteh, H., Naveh Ebrahim, A., Abbasian, H., & Khabare, K. (2021). Developing the policy model of digital university (qualitative approach). *Journal of Management and Planning In Educational System*, 14(2), 47-72. (Persian)
8. Daum, D. N., & Buschner, C (2012). The status of high school online physical education in the United States. *Journal of Teaching in Physical Education*, 31(1), 86-100.
9. Dehnavi, A. (2019). Non-attendance teaching of physical education course in the context of new media tools. *Physical Education Education Growth*, 21(1), 20-22. (Persian)
10. Dung, D. T. H. (2020). The advantages and disadvantages of virtual learning. *IOSR Journal of Research & Method in Education*, 10(3), 45-48.
11. Emadi, S. R., & Ahoksh, N. (2016). The blended and conventional teaching methods its effect on student academic engagement. *Biquarterly Journal of Cognitive Strategies in Learning*, 3(5), 57-72. (Persian)
12. Finlay, M. J, Tinnion, D. J., & Simpson, T. (2022). A virtual vs. blended learning approach to higher education during the COVID-19 pandemic: The experiences of a sport and exercise science student cohort. *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, 30, 1-10.
13. Ghorbankhani, M., & Salehi, K. (2017). Representation challenges of virtual training in iran's higher education system: A study of phenomenological approach. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 7(2), 123-148. (Persian)
14. Hamidi, M., & Najafi Jouybari, L. (2020). Model of educational sports development in education during health crises situation, Case study: COVID-19 pandemic. *Research on Educational Sport*, 8(20), 17-32. (Persian)
15. Handke, L., Klonek, F. E., Parker, S. K., & Kauffeld, S. (2020). Interactive effects of team virtuality and work design on team functioning. *Small Group Research*, 51(1), 3-47.
16. Hejazi, E., Narenjithani, F., & Ghofrani, A. (2021). Psychological components related to students success in a blended learning environment. *Journal of Applied Psychological Research*, 12(3), 105-127. (Persian)
17. Huda, K. (2020). The effect of blended learning model on students' writing skill. *Journal of English Education and Technology*, 1(03), 154-172.
18. Ibrahim, F., Padilla-Valdez, N., & Rosli, U. K. (2022). Hub-and-spokes practices of blended learning: trajectories of emergency remote teaching in Brunei Darussalam. *Education and Information Technologies*, 27(1), 525-549.
19. Karimi, M. (2021). Phenomenological analysis of the lived experiences of professors and students of virtual education in the Iranian higher education system. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 11(4), 153-174. (Persian)
20. Khatib Zanjani, N., Zandi, B., Farajollahi, M., Sarmadi, M. R., & Ebrahim Zadeh, I. (2012). The structured analysis of requirements and challenges of e-learning and proposing a practical model for successful implementation of e- courses in medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*, 11 (8), 995-1009
21. López-Fernández, I., Burgueño, R., & Gil-Espinosa, F. J. (2021). High school physical education teachers' perceptions of blended learning one year after the onset of the COVID-19 pandemic. *Internaional Journal of Environmental Research Public Health*, 18(21), 14-21.

22. Melati, I. S., & Harnanik, H. (2020). An analysis of student engagement for online microeconomics class based on ELED. *Dinamika Pendidikan*, 16(1), 33-43.
23. Mirmoghtadaie, Z., & Ahmady, S. (2019). The effectiveness of blended learning in the field of medical education: Explaining dimensions and components based on stakeholder experiences. *Journal of Medical Education Development*, 12(33), 26-33. (Persian)
24. Mohammadi, M., Keshavarzi, F., Naseri Jahromi, R., Naseri Jahromi, R., Hesampoor, Z., Mirghafari, F., & Ebrahimi, S. (2020). Analyzing the parents' experiences of first course elementary school students from the challenges of virtual education with social networks in the time of Coronavirus outbreak. *Journal of Educational Research*, 7(40), 74-101. (Persian)
25. Müller, A. M., Goh, C., Lim, L. Z., & Gao, X. (2021). Covid-19 emergency elearning and beyond: Experiences and perspectives of university educators. *Education Sciences*, 11(1), 19-25.
26. Murphy, M. P. (2020). COVID-19 and emergency eLearning: Consequences of the securitization of higher education for post-pandemic pedagogy. *Contemporary Security Policy*, 41(3), 492-505.
27. Nortvig, A.-M., Petersen, A. K., & Balle, S. H. (2018). A literature review of the factors influencing e-learning and blended learning in relation to learning outcome, student satisfaction and engagement. *Electronic Journal of E-learning*, 16(1), 46-55.
28. O'Brien, W., Adamakis, M., O'Brien, N., Onofre, M., Martins, J., Dania, A., ..., & Costa, J. (2020). Implications for European physical education teacher education during the COVID-19 pandemic: A cross-institutional SWOT analysis. *European Journal of Teacher Education*, 43(4), 503-522.
29. Parvin, N., Keshavarz, L., Farahani, A., & Rezaee Soufi, M. (2021). Analysis of dimensions and components of professional development of physical education teachers based on grand theory. *Organization Management in Sport Studies*, 8(1), 11-27
30. Razavi, S. M. H., Rouhani, Z., & Ghanbari Firouzabadi, A. (2014). An analysis of effective factors in improving the status of physical education lessons in schools. *Journal of Sport Management and Motor Behavior*, 10(19), 69-80. (Persian)
31. Rezaei, A. (2020). Student learning evaluation during the Corona: Challenges and Strategies. *Educational Psychology*, 16(55), 179-214. (Persian)
32. Rezapour, F., & Moharramzadeh, M. (2021). Developing an efficiency model for virtual educational plan of physical education in schools (Case study: Covid-19 pandemic). *Research on Educational Sport*, 9(23), 99-128. (Persian)
33. Sabori Kohsro Shahi, H. (2010). Education in globalization period: Challenges and needed strategies to face on. *Journal Strategic Studies of Public Policy*, 1(1), 153-196.
34. Sadeghitabar, P., & Shariatmadari, M. (2020). Designing and validating the continuing medical education model based on blended learning. *Research in School and Virtual Learning*, 8(1), 79-97. (Persian)
35. Salimi, S., & Fardin, M. A. (2020). The role of corona virus in virtual education, with an emphasis on opportunities and challenges. *Research in School and Virtual Learning*, 8(2), 49-60. (Persian)
36. Shi, Sh., Abidin, Z., & Zainuddin, B. (2020). A review of the research on blended learning in physical education in china and international. *Journal of Critical Reviews*, 7(11), 672-686.
37. Trent, M. (2016). Investigating virtual personal fitness course alignment with national guidelines for online physical education (Doctoral dissertation). Georgia State University.
38. UNESCO. (2020). 290 Million students out of school due to COVID-19: UNESCO releases first global numbers and mobilizes response. UNESCO. Available at: <https://www.unesco.org/en/articles/290-million-students-out-school-due-covid-19-unesco-releases-first-global-numbers-and-mobilizes>.

39. Vahdani, M., Rezasoltani, N., & Jafari, m. (2021). Designing of a pedagogical model to implementation the goals of the physical education curriculum of schools during the Covid-19 pandemic. *Research on Educational Sport*, 9(22), 14-46. (Persian)
40. Wang, Ch., Roxana, Dev Omar Dev, R. D., Geok Soh, K., Nasiruddin, N. J. M., Yuan, Y., & Ji, X. (2023). Blended learning in physical education: A systematic review. *Frontiers in Public Health*, 2, 1-14.
41. Zareee Zavaraki, E. (2019). Designing and validating the blended learning model with emphasis on digital technologies for students with special educational needs. *Psychology of Exceptional Individuals*, 9(34), 51-78. (Persian)